

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 22. julija 1949

Številka 29

Obsodba komunizma

KATOLIČANI NE MOREJO BITI KOMUNISTI

Sv. oče papež Pij XII. je dne 30. junija t. l. odobril predlog kongregacije kurij o odnosu katoličanov do komunizma.

Papeški odlok vsebuje štiri glavne točke:

1. Katoličan ne more biti komunist in katoličan ne more odobravati komunizma.

2. Katoličan ne sme tiskati, razširjati in brati literature, ki jo propagira komunizem.

3. Katoličani, ki se ne ravna po prednjih določilih, ne morejo in ne smejo sprejeti nobenih zakramentov.

4. Katoličani, ki so prostovoljno komunisti, so izobčeni iz katoliške Cerkve.

V odloku samem je označen komunizem kot materialističen in protikrščanski nauk. Oni katoličani, ki so komunisti, so v resnici sovražniki božji in sovražniki prave Cerkve Kristusove, pa četudi izjavljajo, da nimajo nič proti veri in da vere niso opustili.

Visok cerkveni dostojanstvenik je izjavil, da imajo gornji sklepi takojšnjo veljavo. Z izobčenjem je torej zagroženo vsem onim, ki so prostovoljno komunisti in komunizem prostovoljno podpirajo. Niso pa izobčeni oni katoličani, ki so komunisti le vsled pritiska in tudi le vsled pritiska komunizem podpirajo.

V zvezi s prednjim odlokom je zanimivo vedeti, koliko katoličanov živi v vzhodnoevropskih deželah, ki so pod vladno komunistov.

Albanija ima okrog 1.100.000 prebivalcev, med njimi je 10,3% katoličanov, torej okrog 115.000. Bolgarija ima okrog 7.500.000 prebivalcev, med njimi je 0,7% katoličanov, torej okrog 55.000. Češkoslovaška ima okrog 12.000.000 prebivalcev, katoličanov je okrog 75%, torej okrog 9 milijonov. Jugoslavija ima okrog 16.000.000 prebivalcev, med njimi je 38% katoličanov, torej okrog 6.080.000. V Romuniji je okrog 16 in pol milijonov prebivalcev in med njimi je preko 2 milijona katoličanov. Na Madžarskem je okrog 10.500.000 prebivalcev, med njimi je okrog 7 milijonov katoličanov. — Gornje številke pa seveda niso popolnoma zanesljive, ker ni mogoče danes točno ugotoviti, koliko katoličanov je zadnja leta pod silo razmer „prostovoljno“ zapustilo katoličanstvo.

„KATOLIŠKEGA KOMUNIZMA“ NI VEČ

Odločitev vatikanske kongregacije kurij glede komunizma pomeni jasno črto ločnico med katoliško Cerkvijo in komunizmom. Ta odločitev je svetovno političnega pomena. — Cerkev nima navade, da o kakem novem pokretu takoj izreče svojo sodbo, ampak opazuje dolgo časa razvoj tega pokreta, predno se odloči. Ko pa izreče Cerkev svojo odločitev, velja: Roma locuta, causa finita; to se pravi, papež je spregovoril in za katoličana je zadeva odločena.

O komunizmu je sedaj Cerkev izrekla svoj odtično besedo in s tem je tudi konec dolgotrajnega komunističnega besedičenja, da komunisti vere ne preganjajo, da njim ne gre za vero, ampak le za doseg enakovrednosti vseh razredov in vseh slojev. Konec je komunistične trditve, s katero so dolgo vrsto let slepomišlili, da more namreč tudi dober katoličan biti istočasno prepričan komunist. Bila pa je v resnici le taktika komunizma, da so včasih poslali v katoliške vrste del svojega komunistične-

ga izobraženstva, ki je tam sabotiralo in razkrajalo, ki je tam našlo vedno nekaj katoliških izobražencev, ki so bili pripravljeni tvoriti neko vez med komunističnim in katoliškim naziranjem. Ti katoličani so se namreč večkrat bali

mreč na načelu, da ni mogoče istočasno služiti Bogu in hudiču. Cerkev je odredila nekako mobilizacijo in njena beseda o komunizmu se bo širila od vseh škofij sveta do vseh posameznih župnij. Vsi katoličani se bodo morali opredeliti

jam. Kdor bi poizkušal pri nas na Češkoslovaškem izvajati povelja papeža, tega največjega sovražnika naše države, naj računa s tem, da je izgubil vse pravice imenovati se še Čeh ali Slovak.“

Češkoslovaška vlada bo predložila na rodni skupščini v odobritev osnutek zakona, po katerem bo imela država nadzorstvo nad vsemi cerkvami, nad nastavljanjem duhovnikov, nad denarnim poslovanjem in upravo vseh veroizpovedi. Vsa imenovanja, tudi imenovanje škofov in nadškofov, mora odobriti država. Duhovniki bodo dobili plačo le takrat, ako bodo „narodno“ to je „politično zanesljivi“.

ODGOVOR NADŠKOFA BERANA

Med številnimi begunci, ki se jim je posrečilo, da so zadnje čase mogli pribežati iz Češkoslovaške v ameriško območje Nemčije, je tudi neki češki novinar.

Ta je opisoval razmere na Češkoslovaškem pod sedanjo komunistično vladno in je med drugim povedal tudi o nekem nedavnem razgovoru med praškim nadškofom Beranom in sedanjim pravosodnim ministrom češkoslovaške vlade Čepičko. Minister je prišel k nadškofu, da bi ga pridobil za vladne ukrepe v verskih zadevah.

Pri tem je minister nadškofa opozoril naravnost na posledice, ki bodo zadlele nadškofa, ako se bo še nadalje upiral priznati vladne ukrepe v verskih zadevah. Nadškof pa ni rekel ničesar, ampak je smehljaje stopil k omari, vzela iz nje obleko, ki jo je moral nositi, ko je bil pod nacisti v koncentracijskem taborišču v Dachau-u, in rekel: „Ali naj jo takoj oblečem?“ Na to minister Čepička ni vedel več odgovora in je odšel.

ČEŠKA DUHOVŠČINA ODKLANJA „KATOLIŠKO AKCIJO“

V nedeljo so prebrali v stolni cerkvi sv. Vida v Pragi in v številnih drugih čeških cerkvah izjavo češke duhovščine. V tej izjavi zavrača duhovščina trditve komunističnega režima, da bi duhovniki ne odobrvali več postopanja nadškofa Berana in Vatikana. Nadalje pravi ta izjava, da duhovščina ne podpira „katoliške akcije“, ki jo je ustanovila vlada, podpisani za to „akcijo“ pa so bili izsiljeni. Ponovno nato duhovščina izjavlja svojo zvestobo katoliški cerkvi in njenim predstavnikom, ter je zato pripravljena sprejeti na sebe tudi vse posledice, ki bi jih mogoče zaradi tega izvajala komunistična vlada. — Od preko 6.000 katoliških duhovnikov jih je pristopilo do sedaj k vladini „kat. akciji“ po vesteh iz Vatikana le 170.

Use cerkve obsojajo komunizem

Osrednji odbor Svetovnega sveta cerkv, v katerem so zastopane različne krščanske vere (pravoslavna, luteranska, anglikanska itd.), je izdal posebno izjavo, v kateri odločno obsoja komunizem. Nadalje pravi izjava, da se odbor popolnoma strinja s sklepom vrhovnega poglavarja katoliške Cerkve, da kristjani ne morejo biti člani komunistične stranke.

Tudi vrhovni poglavar vzhodne grške cerkve je izjavil, da se popolnoma strinja z odlokom vrhovnega poglavarja katoliške Cerkve Pija XII.; tudi on zahteva izobčenje komunistov iz pravoslavne vere.

Predsedstvo vrhovnega sovjeta socialističnih sovjetskih republik je odstavilo ministra za vzgojo Aleksandra Voznesenskega in imenovalo na njegovo mesto Ivana Kairova.

1945 – 1949

OB ČETRTI OBLETNICI „KOROŠKE KRONIKE“

Na splošno je navada, da se navaja ob priliki obletnic v številkah vse ono, kar je bilo do tedaj storjenega. Tudi mi smo ob preteklih obletnicah prikazali na kratko našim bralcem svoje delo, izraženo v številkah. Navedli smo številne publikacije, ki so izšle v založbi „Koroške Kronike“, omenjali ob teh prilikah tudi slovenske radijske oddaje in mladinski list „Mladi Korotan“.

Glede „Koroške Kronike“ danes ne bomo naštevali, koliko izvodov je izšlo in kako dolgo progo bi iz njih napravili, če bi jih položili drugega poleg drugega. Zdi se nam, da je vsebina veliko bolj važna in uspeh, ki ga je imel list, veliko bolj trajen kakor pa število izvodov, ki so bili tiskani v teku preteklih štirih let.

Ob četrti obletnici obstoja „Koroške Kronike“ si hočemo enkrat predočiti pomen in namen tega lista, ki je našel v teku svojega kratkega izhajanja pot skoro v vsako slovensko hišo na Koroškem in poleg tega še v 17 držav, v katerih so se naselili v teku let Slovenci. Ta razširjenost lista vsekakor priča o priljubljenosti „Koroške Kronike“. Naše številne zveste bralce bo gotovo zanimalo, kako je ta list nastal in kakšen je namen tega lista, ki jim tedensko prinaša v hišo vesti o svetovnih dogodkih, leposlovje, zanimivosti, gospodarske navsvete in gospodarske vesti ter obilico novic iz domačih krajev in jim tako nudi dosti zanimivega branja v materinski jeziku.

Ko so leta 1945 utihnili v Evropi topovi in se je zrušil „tisočletni raj“, ki je prizadel koroškim Slovencem toliko gorja in škode, a obenem ponovno potrdil staro resnico, da na podlagi surove sile ne obstaja nobena država dolgo in da končno zmaga vedno le načela človečnosti, ki temeljijo na božjih zakonih, je zasijal nov žarek miru. Britanske oblasti, ki so prevzele težko odgo-

vornost izgraditve tega težko priborjenega in vroče zaželenega miru, so si zadale nalogo dati tudi koroškim Slovencem možnost, da v svoji materinski čitajo zopet vesti o svetovnih dogodkih in na ta način zopet dobijo vero v pravico in resnico. Ustanovili so zato list „Koroška Kronika“.

Prva lučka je zagorela in pokazala pot iz teme zadnjih let. Če je takrat še kdo dvomil v življenjsko silo in v vročo željo koroških Slovencev po pisani besedi, se mu je ta dvom ob navdušenju, s katerim so koroški Slovenci sprejeli ta list, moral razbliniti v nič. Seveda ta list svojim bralcem v prvi razvojni stopnji ni mogel nuditi vsega, kar so mnogi od njega pričakovali in želeli. Toda vedno se je držal resnice in ni svojih bralcev nikdar zavajal ali razburjal z donečimi naslovi in neresničnimi vestmi. Seveda je to njegovo stališče povzročilo, da so ga nekateri grajali, češ da svoje bralce uspava. Čas je pokazal, da je pravilno tako poročanje resnice, ki ljudem ne zakriva resničnih dejstev in jim na ta način omogoča, da gledajo resničnim dejstvom v obraz in računajo z njimi, pa naj bodo rožnata ali trnjeva. Predvsem je naloga „Koroške Kronike“, da širi obzorje svojih bralcev na vseh področjih.

V sorazmerno kratkem času so bralci to spoznali in pričeli tudi sami sodelovati, posebno pri vesteh iz domačih krajev, in so dali s tem listu domač značaj. Ob tej priliki se jim iskreno zahvaljujemo in upamo, da bodo vsi še naprej zvesto sodelovali in da se bo njih število še povečalo. Na ta način bo lučka, ki so jo leta 1945 prižgale britanske oblasti, postala svetel lesteneč, ki bo kazal pot tudi v bodočnosti in bo zrastle iz malega semena mogočno drevo, ki bo rodilo obilne dobre sadove.

V tem upanju stopamo v peto leto obstoja „Koroške Kronike“.

očitka, da so starinskega, zaostalega in reakcionarnega mišljenja, pa so poizkušali zato komunizmu čim več popustiti. Hoteli so ustvariti nekak krščanski komunizem. V resnici pa obstaja krščanski nauk, katerega načelo je: Od tega, kar imaš, daj svojemu bližnjemu, ki ima manj! — V prostovoljnosti tega dejanja pa je ravno razlika med krščanskim in med drugim — marksističnokomunističnim naukom, ki pravi: V zemi tistemu, ki ima in delaj to tako dolgo, da končno nihče ne bo imel ničesar in bodo vsi nesrečni.

Stališče Cerkve o zasebni lastnini je vse prej kakor pa reakcionarno, nazadnjaško, ampak je v bistvu napredno. Gotovo pa je veliko naprednejše kot pa komunistično naziranje in njegovo praktično izvajanje edino „zveličavnega“ državnega kapitalizma.

Z odločbo Vatikana se prične nova doba, v kateri bodo morali biti ločeni duhovi. Ta odlok Vatikana temelji na-

proti temu materialističnemu naziranj, ki je prineslo nesrečo že polovici sveta in poizkuša z vsemi sredstvi doseči, da prinese enako nesrečo še drugi polovici sveta.

ČEŠKOSLOVAŠKI PRAVOSODNI MINISTER GROZI

Češkoslovaški pravosodni minister Čepička je v zvezi s papeževim odlokom o komunizmu in katoličanih izjavil, da bo na Češkoslovaškem vsak obtožen veleizdaja, kdor bi se ravnal po papeževem odloku ali kdor bi poizkusil uveljaviti določila tega odloka.

V daljšem govoru je minister Čepička zlasti ostro napadel katoliške škofe in diplomatskega zastopnika Vatikana na Češkoslovaškem in jim je očital, da delujejo kot veleizdajalci in sovražniki države.

„Ukrep Vatikana o izobčenju komunistov,“ je rekel minister Čepička, „je naperjen proti Sovjetski zvezi, Češkoslovaški in ostalim ljudskim demokrati-

Avstrijska mirovna pogodba

V Londonu se nadaljuje pogajanja med zastopniki zunanjih ministrov štirih velesil glede onih točk osnutka avstrijske mirovne pogodbe, ki se tičejo nemške imovine in pa vojnega plena. V načelu so se zedinili, da vključijo v mirovno pogodbo poglavje, v katerem bo rečeno, da so štiri velesile odgovorne za razdelitev nemške imovine v Avstriji.

Za tem so se zastopniki posvetovali o točki, ki se nanaša na vojni plen. Sovjetski zastopnik Zarubin je ponovno poudaril osporavano dejstvo, da je naloga zastopnikov opredelitev različnih vrst nepremičnin, ki spadajo med vojni plen. Ker pa niti železniški stroji niti vagoni ne morejo biti nepremičnine, zastopniki štirih zunanjih ministrov naravno ne morejo razpravljati glede njih. Sporazumeli pa so se glede točke, po kateri bodo vrnjena Avstriji z vso opremo vsa industrijska podjetja, ki spadajo v skupino „nepremičnega vojnega plena“.

Ameriški zastopnik Reber je obrazložil, da pripisuje Amerika veliko važnost vprašanju železniških strojev in vagonov. V Parizu je ameriška delegacija jasno povedala na seji zunanjih ministrov, da mora biti izročena nazaj Avstriji vsa druga oprema tovarniških podjetij razen petrolejske in paroplovne naprave, ki si jih pridržijo Sovjetska zveza.

Britanski zastopnik g. Mallet je predlagal glede vprašanja nemške imovine, da naj bi „Avstrija v roku do 18 mesecev po veljavnosti mirovne pogodbe uredila vse, da ugotovi nemško premoženje in zahteve ter njihove interese v Av-

striji.“ Britanski zastopnik je tudi predlagal, da naj Avstrija dobi polnomočje, da po svoji presoji določi izjeme glede splošnega pravila o nemškem premoženju. Izjeme se tičejo Nemcev, ki so trpeli preganjanje pod nacisti.

Avstrijski komunisti in OF

V zadnji številki „Koroške Kronike“ smo prinesli vest o sporu med avstrijskimi komunisti in vodstvom OF na Koroškem. Posledica tega spora je, da je komunistična tiskarna „Ljudska založba — Volksverlag“ v Celovcu odpovedala tisk glasila OF na Koroškem „Slovenski vestnik“. — V zvezi s tem sporom prinaša glasilo avstrijske komunistične stranke na Koroškem med drugim: „Koroška Ljudska založba — Kärntner Volksverlag“ je prenehala s tiskom „Slovenskega dnevnika“, glasila Titovih agentov. Ograj in njegova družba pa sedaj razširjajo klevete in laži, da je hotela s tem dejanjem komunistična stranka zadeti slovensko prebivalstvo in njihov časopis. „Koroška ljudska založba — Kärntner Volksverlag“ tiska v slovenskem jeziku list „Slovenski borec“. Nikakor pa ni v delovski tiskarni prostora za „Slovenski vestnik“, ki že dolgo časa ni več glasilo slovenskega dela naroda na Koroškem, in ki je postal glasilo izdajalcev slovenskega naroda in mednarodnega delavskega razreda.“

Komentar k „bratskemu“ sporu dveh raznobarnih, toda „pravovernih“ komunističnih skupin menda ni potreben.

Svetovna delavska zveza

Tajnik Ameriške delavske zveze (A.F.L.) George Meany je izrazil svoje zadovoljstvo z uspehi, ki so jih 25. in 26. junija dosegli v Ženevi, ko so predstavniki približno 24 milijonov delavcev iz področij, ki niso pod komunistično nadvlado, podvzeli korake za ustanovitev nove svetovne organizacije.

Meany je izjavil: „Nedvomno bomo dosegli cilje, ki smo si jih zastavili. Ti cilji, ki jih je določila ameriška delavska zveza in katerim se je pozneje priključil kongres industrijskih organizacij v Združenih državah, gredo za tem, da ustanovimo svetovno organizacijo, ki bo zastopala vse tiste delavce, ki so izven sovjetskega območja, organizacijo, ki ne bo dobivala smernic od nobene vlade ter bo zastopala koristi delavcev vsega sveta.“

Ustanovitev te organizacije je postala potrebna, ko se je Svetovna federacija delavskih zvez izneverila lastnim ciljem in je služila le ciljem Sovjetske zveze, ki se razlikujejo od prvih in so proti koristim delavskega razreda.

Odbor predstavnikov delavstva se bo 25. julija sestel v Londonu, da izdela osnutek pravilnika, izbere ime nove ustanove in določi, na kateri dan meseca novembra se bodo sestali pooblaščenih predstavnikov vseh 34 sodelujočih držav.

Gotovo je za organizatorje nove nekomunistične sindikalne internacionale poklon dejstvu, da jo jemljejo Sovjeti zelo resno. Sovjetski sramotilni napadi pa so prekosili samega sebe v govoru, ki ga je imel Kuznecev, načelnik sovjetske delegacije na kongresu Svetovne sindikalne zveze, ki se je v prvi polovici julija vršila v Milanu.

Kuznecev je grmel proti „novi organizaciji ženevskih odpadnikov (Ženeva je sedež konference nekomunistične zveze), ki ne bo nič drugega kot bastardni blok sužnjev anglo-ameriškega kapitalizma, orodje terorja in političnega zatiranja ter izdajstva delovnega razreda.“

Tudi novo sovjetsko geslo „borbe za mir“ se je pojavilo v Milanu ter je Kuznecev izjavil, da ne smejo tega boja voditi le od časa do časa, temveč „vsak dan, sistematično in trdovratno“. Kuznecev je v svojem načrtu za boj svetovne sindikalne zveze zlasti vztrajal na potrebi akcije v državah Marshallovega načrta in v kolonijah. Dostavil je, da bi

se morali sindikalni voditelji Velike Britanije in Združenih držav povrniti „k poštemu mednarodnemu sodelovanju.“

Pa ravno pomanjkanje tega poštenege mednarodnega sodelovanja je prisililo britansko Trade Unions (Del. zveza), da so skupaj z predstavniki ameriških in holandskih sindikatov v januarju izstopili iz federacije in sklenili ustanoviti mednarodno sindikalno zvezo, ki bo dejansko svobodno predstavništvo vseh svobodnih in demokratičnih sindikalnih organizacij sveta.

Na sestanku v Ženevi je bilo prisotnih 127 sindikalnih voditeljev, ki so predstavljali delavce 38 držav. Nova zveza bo imela nad 40 milijonov članov, zaradi česar komunisti točno izjavljajo, da predstavlja „izzivanje komunizma.“ (LPS)

Truman proti komunizmu

V torek zvečer je imel predsednik Truman v Chicago važen govor, v katerem je pozval državnike, naj nikar ne zmanjšajo vsote za Marshallovo pomoč.

„Storiti moramo vse, da zagotovimo težko pridobljenemu gospodarskemu napredku ostalih svobodnih narodov nadaljnji razvoj in da odvrnemo od njih zastoj in obup. — Če dovolimo, da pride do gospodarskega zastoja, bi vrgli namenoma proč ves napredek, ki smo ga napravili na poti do miru in prostosti in katero pot smo prehodili s takimi težavami. Samo komunisti bi imeli dobiček, če se odločimo za tako kratkovidno politiko.“

Dalje je rekel ameriški predsednik, da ima polno zaupanje, da bo senat odobril Atlantsko pogodbo, glede katere bo odločal v četrtek. Pripomnil je: „Javno mnenje naših ljudi je v veliki večini za odobritev pogodbe.“

Najvažnejši del njegovega govora pa je posvečen zunanji politiki. Predsednik je ostro napadel komunizem in dejal, da je danes na svetu milijonom ljudi odvzeta vsa prostost.

„Zdi se, da se voditelji nekaterih narodov še vedno zanašajo na silo kot na edini način, s katerim je mogoče uprav-

Za železno zaveso še vedno padajo visoke glave

Komunizem je res nevarna reč in kdor se z njim igra, se prej ali slej pošteno opeče. Kdor tej resnici ne verjame, naj pogleda za železno zaveso.

V prvem času, ko je komunizem zlezal na oblast v vzhodni Evropi, se je zadovoljil z množičnimi pokolji svojih nasprotnikov. Toda komunistični nauk je tako zgrajen, da lahko obstane na oblasti in se vzdržuje le z neprenehnimi čistkami tako v vrstah svojih nasprotnikov kakor v lastni stranki. Komunistični krvniki so spretni in razumejo svoj posel. Zato so že precej pomedli s svojimi nasprotniki. In ker teh ni več, prihajajo sedaj na vrsto komunisti sami. Zdaj skoraj ni dneva, da ne bi slišali o tem ali onem komunističnem veljaku, ki je prejšnji dan še ves v rdečih odlikovanjih mogočno sedel na svojem prestolu, da se je nenadoma znašel v ječi politične policije. Cela vrsta je že teh mož v vzhodni Evropi. Zadnji, ki se ji je pridružil, je češki general Heliodor Pika. Angleški delavski list „Daily Herald“ je o njem napisal poseben članek pod naslovom „Nov umor“. V njem pravi:

„Umori v vzhodni Evropi se nadaljujejo. General v češki armadi, Heliodor Pika, ki so ga že nacisti obsodili na smrt, pa jim je srečno pobegnil, je prišel ponovno pred sodišče. Češka vlada ga je dala obesiti kot izdajalca. Obsodili so ga groznih stvari. Obtožnica mu je očitala, da je sodeloval z britanskimi vojaškimi oblastmi že od leta 1940. Na Češkoslovaškem je torej danes zločin, če je kdo sodeloval z Veliko Britanijo proti Hitlerju v tistih dneh, ko so Ribbentropu v Moskvi prirejali sijajne banquete in ga nalivali z vodko, Molotova pa so v Berlinu pozdravljale nacistične čete. Še ob koncu vojne je general Pika postal namestnik načelnika glavnega stana češkoslovaške vojske. To imenovanje je želo popolno odobravanje sedanjega češkoslovaškega predsednika Gottwalda.“

Čisto jasno je, da se je Pika pregrešil le v tem, ker se ni hotel popolnoma suženjsko podvreči Stalinu in je odločno — kakor med Hitlerjevo zasedbo — zagovarjal češkoslovaško neodvisnost. V vseh vzhodnoevropskih podložni-

ških državah imajo komunistični voditelji na izbiro samo dve poti. Ali se popolnoma predajo rdečemu bogu in postanejo slepo orodje v Stalinovih rokah, čeprav s tem obsodijo svojo domovino na propad, ali pa se temu uprejo in jih seveda zato vržejo v ječo in obesijo. Najmanjše nasprotovanje, najmanjše ugovarjanje Stalinovi vsemogočnosti in vsevednosti je obsojeno kot krivoverstvo in izdajstvo. Nič ne pomaga, če je žrtev vsa predana komunistični veri in je kdo ve koliko žrtvovala za revolucijo. Dolga je že vrsta upornih komunističnih nasilnikov, ki pa jim je bila še vedno bolj pri srcu usoda domovine kakor pa Sovjetska zveza in so zato izgubili svojo glavo. Albanski general Koči Džodža, ki je bil svoj čas generalni tajnik komunistične stranke, se je zgrudil pod svinčenkami svojih vojakov. Veterani iz španske državljanske vojne in komunistični madžarski zunanji minister Rajk je v ječi in bo sojen. To je le nekaj najnovejših imen s komunistične črne liste.

Komunizem je ideja, kjer se vse dejanje in nehanje vrti v določenih krogih. Kaj se ni že vse to nekoč nekje godilo? Kdor pozna zgodovino sovjetske revolucije, se bo spomnil, da se je v zibelki komunizma godilo isto. Leninovi kolegi v politbiroju so bili Trocki, Kamenev, Buharin, Zinovjev, Tomski in Stalin. Od vseh teh je ostal samo Stalin. Kameneva, Buharina in Zinovjeva so komunisti sami ubili. Tomski je napravil samomor v ječi. Trockega so ubili v begunstvu.

Ali so bili ti ljudje res vsi izdajalci? Ali je bil Lenin tako neumen in nerazsoden, da si je izbral za svoje najtesnejše sodelavce pet izdajalcev? Ali je boljševidem tako poln izdajalcev, kot ima človeško truplo pod zemljo črvov? Ali pa se je Leninov boljševidem izmaličil v sistem, kjer je pokorščina volji in muhavosti enega samega vsemogočnega nasilnika edini zakon in kjer je kazen za kršitev te zapovedi smrt? To so vprašanja, katera naj v teh dnevih komunisti v zahodnih državah večkrat premislijo. In morali bodo priti do ključka, da so lahko srečni, ker živé na tej strani železne zaves.“ (LPS)

Acheson o oborožitvi in o Trstu

Zunanji minister Acheson je na tiskovni konferenci izjavil, da je po njegovem mnenju 1450 milijonov dolarjev najmanjši znesek, s katerim se lahko napravi program vojaške pomoči učin-

kovit. Acheson je dostavil, da se ta znesek določili po neštevilnih rešetanjih in da lahko vsako točko programa zadovoljivo pojasnijo kongresnim odborom.

Nato je Acheson govoril o drugih vprašanjih. Izjavil je, da je Atlantska pogodba jasna in pisana enostavno ter določno, ter da ne predvideva nobenih drugih obvez kot tistih, ki so v njej predvidene in navedene.

Na druga vprašanja je Acheson izjavil, da vlada Združenih držav živo upa, da bo Jugoslavija spoštovala svoje mednarodne obveze in prenehala nuditi podporo grškim gverilcem.

Zunanji minister je dostavil, da ni nobene spremembe v položaju na grško-jugoslovanskih mejah po govoru, ki ga je imel maršal Tito in v katerem je objavil, da namerava zapreti mejo med svojo državo in Grčijo.

Glede tržaškega vprašanja je Acheson izjavil, da je zunanje ministrstvo še vedno mnenja, da naj se Trst vrne Italiji kljub dejstvu, da je Tito zatrdil, da ne bo Jugoslavija nikdar pristala na to vrnitev. (AIS)

Sovjetska zveza proti Italiji

Italijanski parlament razpravlja o atlantski pogodbi. Komunisti to pogodbo ostro napadajo, večina poslancev pa je za sprejem pogodbe. Sedaj je Sovjetska zveza poslala italijanski vladi oster ugovor proti sprejetju atlantske pogodbe, češ da bi to pomenilo kršitev mirovne pogodbe. Italijanski parlament pa se zelo verjetno na ta protest Sovjetske zveze ne bo oziral in bo atlantsko pogodbo odobril.

Drič:

Prva plovba okrog sveta

Portugalec Ferdinand de Magalhaes je prevozil pod špansko zastavo neznanu morja.

Hotel je v Vzhodno Indijo, da bi tam zasedel za Španijo Dišavske otoke, to je Moluke. Pri tem bi moral preko Atlantskega oceana po morski poti, ki naj bi ležala nekje ob južnoameriški obali.

Pluli so po morjih in obalah, ki jih do tedaj niso obiskali niti Španci niti Portugalci, tedanji evropski pomorščaki. Da ne bi nastala radi tega med moštvo obupanost in preplah, je skrival Magalhaes pred moštvo svoj načrt.

Kot vrhovni poveljnik je izdal Magalhaes pred odhodom predpise o znakih, ki naj bi veljali med ekspedicijskimi ladjami in katerim bi se morali brezpogojno pokoravati. Dodal je še odredbe, ki so bile potrebne za vzdrževanje discipline.

Magalhaesova ladja je plula vedno pred drugimi ladjami. Da bi jo te ponoči ne zgrešile, je gorela na njej vedno lesena bakla. Če je dal Magalhaes razen bakle prižgati še svetilko ali kos vrvi, spletene iz posušenega bičevja, so morale isto storiti tudi druge ladje, kar je pomenilo, da mu sledijo. Če sta gorela poleg bakle še dva ognja, je to značilo, da naj ladje počasneje plovejo. Če so zagrmeli topovski strelji, je bilo treba pluti z največjo pažnjo, ker so bile v bližini sipine ali suhe zemlje. Tudi za pristajanje so veljali posebni znaki. Ponoči so bile postavljene straže, ki so se trikrat menjale.

Dne 10. avgusta 1519 so topovski strelji z ladij naznanjali odhod. Vozili so od Seville po španski reki Guadalquivir navzdol do San Lukarja, španskega pristanišča ob Atlantskem oceanu. Tu so dopolnili spremstvo. Vse moštvo je opravilo spoved in pristopilo k svetemu obhajilu. Pred odhodom je Magalhaes zahteval strogo disciplino.

Dne 20. septembra 1519 so odjadrili iz San Lukarja. Ekspedicija je imela pet ladij: Trinidad pod Magalhaesovim poveljstvom, San Antonio, Concepcion, Victoria, Santiago. Posadka je štela 265 mož.

Pluli so v južozapadni smeri proti Kanarskim otokom. Dne 26. septembra so pristali na Tenerifi, enem izmed Kanarskih otokov in ostali tam 3 dni, da so se oskrbeli z mesom, vodo in drvmi. Dne 3. oktobra so nadaljevali vožnjo v južni smeri in jadrili ob zapadno-afriški obali južno od Sierra Leone. Tu je bilo morje viharno, da so mogli večkrat opazovati takozv. sv. Ilije ogenj na vrhu velikega jaborja.

Od zapadnoafriške obale so vozili južozapadno in pluli čez ekvator, dokler niso zagledali pri 23. stopinji južne širine suho zemljo. Bila je braziljska obala, ki je bila last portugalskega kralja.

Tu so našli 31. oktobra ugoden zaliv, v katerem je ležalo več otokov. (To je bila okolica današnjega Rio de Janeira). Na tej obali so se hranili s kokošmi, bananami in vrsto sadja, ki je bilo podobno velikim, okroglim jelkinim storžem in je izredno sladko dišalo. Tu je bila tudi zelo sladka vrsta trsa. Kakor goveje meso jim je dišalo tapirjevo meso. Ta živež so dobivali od domačinov z zamenjavanjem. Za železno kopačo ali železen nož so dobili 5—6 kokoši. Za ogleдалce ali škarje so dali domačini toliko rib, da se je z njimi nasitilo 10 oseb. Za majhen zvonček so prinesli veliko množino banan. Enako dobičkanosno so menjavali za živež posamezne podobe igralnih kart. Za kralja so dobili 6 kokoši.

Braziljski Indijanci niso bili kristjani, a tudi niso malikovali. Moški in ženske so bili lepo raščeni. Obleke niso nosili. Stanovali so v dolgih kočah, v katerih je živelo do 100 mož z ženami in otroki. Spali so v velikih mrežah, ki so jim rekli hanuki in so viseli na tramovih koč. Ponoči so zakurili pod njimi ogenj. Železnega orodja in orožja niso poznali. Čolne so tesali s kamenitimi sekirami iz enega samega debla. Bili so tako veliki, da je sedelo v njih po 30 do 40 oseb. Vesla so bila podobna pekovskim gnetilom. Za železno sekiro so ponujali eno do dve dekleti. Žene so morale opravljati najtežja dela. Pogosto so videli, kako so nosile na glavah velika bremena z gorá. Poleg njih so vedno korakali oboroženi možje. Za orožje so rabili loke iz črnega palmovega lesa in puščice.

Ako je imela žena malega otroka, ga je nosila s seboj v majhni mreži, obešeni okrog vratu.

Braziljanci so imeli olivno barvo in črne lase. Njihova edina obleka je bila predpasnik iz papagajevih peres. V spodnji ustnici so imeli tri luknjice, skozi katere so vtikali male cilindrate kamne, dolge približno 5 cm.

V tej okolici so ostali 13 dni. Nato so nadaljevali vožnjo proti jugu, dokler niso dospeli do velikega zaliva, ki je imel sladko vodo. Toda kmalu so se prepričali, da je bilo tam ustje neke reke in ne pričakovani prehod, ki naj bi jih privedel do Molukov.

Pri 49° južne širine so našli veliko pristanišče, v katerem so sklenili prezimiti. Dva meseca sta minila, ne da bi videli kakega domačina. Nekega dne se je pa nepričakovano prikazal mož velikanske postave. Bil je skoraj gol, plešal je in pel in si metal prah čez glavo. Poveljnik Magalhaes je poslal nekega mornarja na suho in mu naročil, naj gre proti divjaku z enakimi plesi in kretnjami, kar so smatrali, da znači prijateljstvo in mir. Velikan se je dal pripeljati k posadki in je se čudil. Dvi-

gnil je prst proti nebu, s čimer je hotel verjetno označiti, da so prišli tujci z neba.

Čez 14 dni so prišli še štirje možje iste velikosti. Vsak je bil okrašen z drugačno slikarjijo. Ti Indijanci so se razumeli kljub svoji preprostosti na zdravilstvo. Ako jih je bolel želodec, so vtaknili globoko v usta puščico, da so bljuvali. Če jih je bolela glava, so napravili v čelo zarezo. Prav tako so ravnali z ostalimi deli telesa, ako so čutili v njih bolečino. Hranili so se s surovim mlekom in koreniki s sladkim okusom. Magalhaes je dal tem ljudem ime Patagonci, to je velikonožci.

V tem pristanišču so ostali 5 mesecev. Nazvali so ga pristanišče San Juliano. Ko se je letni čas izboljšal in so zima in viharji popustili, so odpluli 24. avgusta 1520 ob obali proti jugu.

Ob ustju reke Santa Cruz so se mudili dva meseca, da so črpali vodo in dobili drva ter da bi ugotovili, če je tu kaka vodna pot proti zapadu. Nato so nadaljevali vožnjo proti jugu. 21. oktobra so zagledali pri 50° južne širine neko predgorje, ki so ga imenovali „Rt 11.000 devic“, ker je bil dan, ko so zagledali to pogorje, posvečen tem devicam.

Ko so zapluli v zaliv pri tem rtu, je Magalhaes poslal dve svoji ladji naprej, da bi preiskali, kako globoko sega ta zaliv v suho zemljo. Medtem ko so čakali pred zalivom, je nastal ponoči tako strašen vihar, da so se morali zasidrali in prepustiti ladje valovom in vihri. Oni dve ladji so viharji podili globlje v zaliv, iz katerega so potem dospeli mornarji po ožini v drug zaliv. Z uspehom zadovoljni so se obrnili in so s polnimi jadrni in plapolajočimi zastavami prinesli poročilo Magalhaesu. Ko je ta zvedel za uspeh poizvedovanj, je sklenil, da bodo vozili po dotični poti. Pripulili so do zaliva, do katerega sta prispeli obe ladji. Tam so našli ustje dveh morskikh cest. Od teh je kazala ena na jugovzhod, druga na jugozapad.

Magalhaes je poslal ladji „San Antonio“ in „Conception“ na jugozapadno morskno cesto. „San Antonio“ je vozila hitro naprej. Krmar te ladje je povrnil Magalhaesa. Naslednjo noč se je uprl z ladijskim moštvo, ujel kapitana in se vrnil v Španijo.

Magalhaes se je medtem zasidral in poslal dobro opremljeno ladjico naprej proti zapadu. Vrnila se je kmalu in poročala, da je našla konec te morske ceste, ki se izliva v veliko morje. To poročilo je izvabilo vsem solze veselja. Tako so našli iskano pot k Dišavskim otokom. Nazvali so jo „Patagonsko morskno ožino“. (Pozneje je dobila ime Magalhaesova ožina.) Zemljo ob obeh straneh ožine so nazvali „Ognjena zemlja“ zaradi mnogoštevilnih ognjev, ki so ponoči povsod goreli.

Med vožnjo se je Magalhaes zabaval s Patagoncem, katerega je vzel s seboj iz luke San Juliano. Pogovarjali so se s kretnjami.

V sredo 28. novembra 1520 so se odpeljali iz Magalhaesove ožine na veliko morje, katero so imenovali „Tiho morje“, ker niso ves čas vožnje doživeli niti enega viharja.

Vožnja čez Tihi ocean je trajala en mesec in 20 dni. Med tem časom niso imeli nikake svoje hrane. Bili so strašni dnevi. Prepečenec, ki so ga morali jesti, ni bil nikak kruh, temveč le še prah, ki je bil pomešan s črvi, ki so se vanj zajedli. Voda, ki so jo prisiljeni pili, je bila grenka in smrdljiva. Da ne bi umrli od glada, so morali jesti kose govejega usnja. V veliki stiski so uživali celo žaganje. Zaradi take prehrane jih je napadla posebna bolezen. Dlesna in gornje čeljusti so tako otekle, da so pokrile zobe in bolnik ni mogel jesti. (Ta bolezen se imenuje skrbut). Vsled te bolezni je umrlo 19 mož.

V treh mesecih in 20 dneh so prejadrili približno 4000 milj. Ponoči je stalo na zapadnem nebu pet svetlih zvezd, ki so imele natančno podobo križa. Na tej vožnji niso videli nikjer nobene zemlje razen dveh malih neobljudenih otokov, na katerih so opazili le drevje in ptice.

Vozili so v severno-zapadni smeri, dokler niso prišli do ekvatorja. Ko so ga prepluli, so vozili proti zapadu. Dne 6. marca 1521 so odkrili pri 12° severne širine majhen otok in dva druga otoka proti jugu. Magalhaes je nameraval pristati pri večjem otoku, da bi dobil živež in okrepčilo. Toda to mu ni uspelo, ker se prebivalci teh otokov prišli takoj do ribiških ladij in so poizkusili pokrasti vse, kar so mogli s seboj odnesti. Tem otokom so dali ime „Ladrones“ — Tatinski otoki.

Ko so jadrili od teh otokov v zapadni smeri, so zadeli na suho zemljo. Tu se je Magalhaes čutil varnega in je ukazal, da pristanejo. Po dolgi vožnji, tako polni stradanja in težav, je hotel oskrbeti ladjo s svežo vodo in privoščiti moštvo počitek. Ker so te otoke odkrili peto nedeljo v postu na god sv. Lazarja, so jih imenovali „Otočje sv. Lazarja“ (Filipine).

Od tega otočja so pluli proti jugozapadu. Na otoku Zubu je zadela Magalhaesa zastrupljena puščica nekega domačina. Umril je dne 27. aprila 1521.

Po njegovi smrti je ekspedicija nadaljevala svojo pot in je prispela dne 6. novembra 1521 na Dišavske otoke (Moluke).

(Po Magalhaesovem dnevniku)

KRIVDA V LJUDSKI MODROSTI

Čim jasneje spoznavamo svoje napake, tem milejše bomo sodili napake drugih.

Krivda, ki ostane tajna, je mnogo težja nego ona, ki postane javna. Zakaj? Ker zastruplja v temi mozeg tvoje duše.

Kapelski punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

35.

Mojca je vstala ob času, ko bi imelo zvoniti jutranjico, ter šla po navadi v cerkev in sicer v Trnje, kjer bi moral imeti kaplan jutranjo mašo. Našla je cerkev nezaklenjeno. Še je bila tema; stopila je bliže k oltarju, da bi opravila tam svojo pobožnost. Ko tako moli, dvigne oči proti Marijinemu kipu. Naenkrat glasno zakriči, zakaj zapazila je, da ima kip drugo obleko. Skoro ni mogla verjeti, da bi to bilo mogoče, zato stopi čisto blizu; zdajci zapazi lestvico. V razburjenosti stopi nanjo in v svoje še večje začudenje zapazi, da manjka tudi prstan. Vsa zbegana od tega odkritja zbeži iz cerkve. Ravno pred vrati pa sreča mežnarja, ki je prišel šele sedaj, ker je utrujen od nočne poti zaspal in ga nihče ni budil. Takoj mu pove,

kaj je zapazila. Mežnar se dela, kakor bi nič ne vedel; da je zmanjkal tudi prstan, mu je bilo seve popolnoma novo.

„Pa kdo bi to mogel storiti?“ vpraša Mojca vsa zasopljena.

„Bog ve,“ meni mežnar in gre v cerkev, da pogleda, kaj se je zgodilo.

Mojca gre urno dol po stopnicah in se zasuče proti svojemu stanovanju. Anka je ravno vstala in se pripravlja na pot v cerkev. Vsa razburjena ji pripoveduje prijateljica, kaj je ravnokar videla.

„Premišljevala sem že sem in tja, kdo bi mogel to izvršiti, a nimam nobenega pojma,“ meni Mojca vsa razburjena.

„Biti je moral nekdo, ki je vedel, da bo v kratkem odzeta obleka,“ pravi Anka; „da je seve pri tej priložnosti vzela tudi prstan, to je grozen zločin!“

„O, ti buča zabita!“ vzklikne naenkrat Mojca in skoči s svojega sedeža. „Zakaj sem tako kratkovidna? Kdo pa je vedel o vsem tem, kakor oni brezumni škric, ki je toliko zasramoval vse, kar je božjega!“

„Mogoče imaš prav,“ pritrudi Anka, „toda ne sodi, če nimaš dokazov.“

„O, ti zaslepljenka, ti ga še zagovarjaš, ko ti je povzročil toliko gorja! — Kaj rabim dokazov, on je bil, nihče dru-

gi! Pa le čakaj, sedaj mu posvetim, temu posvetnjaku, da se bo spomnil!“

„Bodi pametna in previdna,“ jo svari Anka.

Toda Mojca je ni več poslušala, bila je že zunaj na cesti. Njena najbližja pot je bila k prijateljici Luciji Stopar, ki je prebivala v svoji mali hišici skupno z Nežiko Grubelnik. V naglici jima je pripovedovala, kaj je danes zjutraj videla. Obe ženski sta sklepali roke ter tarnali, češ, kaj tako strašnega se še ni zgodilo!

„Kaj tarnate,“ se razvname Mojca; „nad pisarja gremo in ga prisilimo, da vrne obleko in prstan!“

„To je predrzno! Pomisli Mojca, on je gosposki; lahko nas zaprejo,“ boječe odvrne Neža.

„Kaj me briga ta škric, božja stvar gre čez vse,“ se huduje Mojca in prigovarja tako dolgo obema prijateljicama, da se nazadnje vdata in odideta z Mojco. Le-ta skoči medpotom še h Kožamurnikovi Lizi in jo tudi vzame s seboj.

„V pisarjevo stanovanje gremo,“ napove Mojca, „in tega zločinca zavečemo v cerkev, da popravi svojo hudobijo!“

In urno so korakale proti pisarjevo stanovanju.

Robert Hubman je imel hude, težke sanje. Bil je na nekem hribu, samo

skalovje je bilo okoli njega, nedaleč od njega je zijał grozen prepad, iz njega pa so stegovale velike kače svoje strupene jezike in ni se mogel ganiti od tega mesta. Zdajci pridejo štiri pošasti iz tega brezna, vse goreče kakor ogenj. Grozno ga pogledajo, nato pa se vržejo s silnim krikom nanj, ga zgrabijo za roke in noge in ga vlečejo proti prepadu. Vedno bolj se bližajo breznu, Robert se krčevito brani, a ne more se ustavljati, zakaj pošasti so močne. Že je na robu in kače stegujejo svoje grde glave proti njemu. Zdi se mu, kakor bi se hotela ena izmed njih že oviti okoli njegovega telesa. V tem trenutku grozno zakriči in se zbudi.

„Ali te imamo, ti hudodelec, ti tat,“ kriči Mojca nad pisarjem, katerega so ravno opisane štiri ženske napadle v postelji, ko je spal in v spanju mahal z rokami okoli sebe.

Robert si menca oči in šele sedaj vidi ženske pred seboj.

„Kaj hočete,“ zakriči in se urno dvigne. „Kakšno pravico imate, da me tukaj napadate? Proč stare babe, svetulje šemaste!“

„Kaj, ti nas še psuješ, zgaga brezbožna,“ zarohni Mojca in sune pisarja, da se je opotekel in udaril z glavo ob zid.

„A tako, ve ste celo razbojnice!“ Rekiši, vzame raz mizo nož in hoče napasti

Franc Kalister:

ANICA

Tih je v sobi.

Anica leži v postelji težko bolna. Počasi diha in strmi v strop. Gleda in opazuje muho, ki se sprehaja po stropu. V kotu stropa je mala pajčevina. Izgleda, da je zapuščena; nikjer ni videti pajka. Mogoče se je skrila in čaka potrpežljivo na svojo žrtev.

Anica sledi muhi; hitro se premika, včasih se ustavi, potem pa zopet nadaljuje svojo pot. Že ves strop je prehodila, le v kot, kjer je pajčevina, se še ni odločila. Ali slutiti, da preži tam nevarnost?

Nenadoma se muha obrne. Anica napeto opazuje. Muha se obrne in se počasi bliža kotu s pajčevino. Nekaj časa je popolnoma mirna, hip nato pa odleti. Anica se oddahne. Muha leta po sobi — ušla je nevarnosti. Sedaj leti proti odprtemu oknu in sede na steklo.

„Rešena je,“ si misli Anica! Muha je nekaj časa mirna, potem pa zopet odleti nazaj v sobo. Mirno kroži po zraku, nato nenadoma zopet sede na strop dva prsta razdalje od pajčevine. Že se počasi bliža pajčevini, že je tik ob njej. Tedaj pa se zaplete z nožicami v fino spreteno mrežico. Divje se premetava po mreži, toda čim bolj se izmotava, tem bolj se zapleta v pajčevino.

Anica tedaj opazi nenadoma malo, črno piko, ki se z neverjetno naglico približuje iz nasprotnega kota pajčevine. „Moj Bog, saj to je pajek! Od kje se je le vzela?“ krčevito se premetava muha v pajčevini. S poslednjimi silami se poizkuša rešiti, toda že jo pajek pokrije. Anica gleda z boleščjo na ta smrtni boj...

Kratek čas — in vse je zopet mirno. Pajek se počasi oddalji iz pajčevine in se zopet napoti v nasprotni kot. V pajčevini pa ostane mala črna točka: nepremično visi v mreži mrtva muha.

Anica počasi diha, mrzlo jo stresa po telesu, na čelu pa se pojavljajo znojne kapljice. Čudna žalost jo obhaja...

Skraj neslišno se odpro vrata. Po prstih se približa mati postelji.

„Kako se počutiš, Anica? Ali si dobro spala?“

Mati sede na rob postelje, vzame robc in ji briše znojno čelo.

„Dobro, mama!“ Anica se ozre v materino obličje. Pogleda se srečata. V Aničinem pogledu je obup, vročica ji sijaja z oči; v materinem je neizmerna žalost. Otožno gleda svojo hčerko, katera pa je samo senca prejšnje Anice. V naslednjem času napreduje bolezen skokoma. „Mogoče še mesec... nekaj dni“... je dejal zdravnik. „Tu ni pomoči,“ se je poslovil. — Bridko se je zjokala. Sledilo je mnogo neprespanih noči. Ubogo materino srce pa je trpelo v neizmerni žalosti.

V poslednjem času se je vdala v usodo, vdano je prenašala trpljenje, srce pa je še nadalje krvavelo: „Vsemogočni Bog, če je to Tvoja volja, naj se zgodi!“

„Mama, danes je sobota,“ dihne komaj slišno Anica, „danes pride Tone... težko ga že čakam!“

„Da, dete moje, le še nekaj ur in Tone bo zopet pri tebi,“ odgovori mati. Skoraj nehoté popravlja odejo na postelji, misel na neozdravljivo bolezen pa vrta neisprosno v možganih. V očeh se pojavijo zadržane solze. Sunkoma vstane.

„Anica, ali boš pila mleko?“ se poizkuša izmotati mati. Samo hitro zapustiti sobo, da se izjoka.

„Bom, mama, le prinesi!“

Anica je za hip sama. Zaželi si samotje, da se predá zopet svojim mislim.

Mati se pojavi s skodelico mleka v roki. Pozna se ji, da je jokala.

„Tako, sedaj pa kar takoj popij mleko, da se ne ohladi!“ S težavo se dviga Anica v postelji. Materina roka se ji ljubeče ovije okoli njenega vratu, da ji pomaga. Siloma napravi Anica par požirkov, studi se ji, ne more več.

„Mama, ne morem več — bom pozneje... tako sem trudna... samo spati... spati si želim!“

Mati postavi skodelico na nočno omarico. Anica zopet leže, mati jo skrbno pokrije z odejo, nato pa odide iz sobe.

Anica je zopet sama. Objame jo prijetna toplota. Počasi zapira oči. Tako bi ležala, dolgo — dolgo, brez časa in misli.

Misli ji beže v preteklost... pred letom dni. Takrat je spoznala Toneta. Vljubila ga je prvi hip. Tudi on ji je vračal ljubezen. Kovala sta bodočnost. Kakor hitro dobi Tone povišano plačo, se preseli Anica v mesto in se nato poroči. Bila sta srečna.

Potem pa je prišlo... Anica je bila vedno rahlega zdravja. Nekoč se je prehladila. Teden dni je ležala v vročici. Ko je zopet vstala, ni bila več prejšnja. Stalno je pokašljevala. In nekega dne, ko jo je napadel kašelj, je zagledala v robcu rdeči madež. Skoraj ji je zastalo srce od strahu.

Pred Tonetom je skrivala to svojo nesrečo. Vidno je počela hirati. Ko jo je vprašal, kaj ji je, je vedno našla nov

izgovor. Toda neke nedelje, ko sta se vračala proti domu in jo je napadel močan kašelj, tedaj je bruhnila kri... Skoraj se je zgrudila od strahu. Čez mesec dni je morala v posteljo. Poklicani zdravnik jo je tolažil. Vse bo še dobro, samo volje je treba in poguma.

Anica pa je že tedaj spoznala, da je vse prepozno. Vdala se je v usodo.

Tone se je po tem dogodku popolnoma spremenil. Kadar jo je obiskal ob nedeljah, je govoril zelo malo. Anici se je krčilo srce od bolesti. Ljubila ga je... kako zelo ljubila...!

Potem pa je Tone večkrat izostal in prihajal vse bolj poredko. Ko se ji je pozneje opravičeval, je vedela, da laže. Poslednji čas pa ga sploh ni bilo več. Neznosno je trpela. Pisala mu je pismo in ga rotila, naj pride da se pogovorita. Po dolgem času je dobila odgovor. Par navadnih stavkov, prav na koncu pisma pa ji piše, da jo obišče v soboto.

Tako rada bi ga imela še enkrat v svoji bližini, da bi govorila o preteklosti... da bi čula še enkrat vse lepe in nežne besede, katere ji je šepetal nekoč na uho. Zakaj mora sedaj toliko trpeti?

Vendar pa se zaveda in dobro čuti, kako ji gine življenje. Tako mlada je še, pa bo morala umreti. Ali bo potem sonce še sijalo, ko bo umrla? Seveda bo vse tako ostalo kakor doslej. Prišla bo pomlad, poletje, jesen, zima... Tudi sonce bo sijalo kakor doslej. Življenje bo teklo naprej, nje pa ne bo. Ali je smrt tako strašna? Takole leži, srce ji utripuje in še vedno diha. Še je življenje tu. Prišel pa bo trenutek, ko bo vse končano...

Popolnoma je mirna. Na dnu njene duše se pojavi komaj spočeta misel: „Mogoče se mi obrne na bolje?“ Skoraj se prestraši te misli. Ali bi bilo to mogoče? Še mesec dni, potem lahko zapusti posteljo. Tonetu sploh nič ne pove, da ji je bolje in potem ga obišče nepričakovano v mestu. Vidi ga, kako jo gleda, ves je presenečen in skoraj nevede ponavlja besede: „Anica, ali je to mogoče... ali je to mogoče?“... Potem pa se bosta poročila...

Anica globoko diha... objame jo nenavadna toplota... nekaj toplega ji prihaja v usta... Poizkuša se dvigniti — zaman, preslaba je.

„Mama... mama!“... toda že ji zamre krik v ustih, katera so polna krvi. Val za valom ji bruha iz pljuč. Njene ugašajoče oči pa vidijo samo še kri... Polno krvi... po prsih se ji vliva, vsa postelja je že krvava. Anica samo še pomisli: „Zakaj je vse tako rdeče?“ Naenkrat je vse tako svetlo pred očmi... objame jo nezavest...

Vsobo prihiti mati. „Moj Bog, Anica!“ Ko zagleda kri, ze zgrudi ob postelji. „Anica, Anica!“

Anica je že mrtva. S široko odprtimi očmi strmi nepremično v strop.

Ob postelji pa trepetava v neizmerni bolečini materino srce...

Leopold Turič:

Veli šopek

Pred mano šopek velih cvétov
od ljubljenih natrgan rok:
bogati sem bil, ko sem prejel ga,
zdaj šopek je in jaz ubog.

Srca skrivnostno hrepenenje,
kaj vračaš v daljo se? — Zamri!
Le solza kane naj na cvetje,
morda ga zopet — oživi...

Limbarski:

Starček

Upognjen hodim po livadah
in občudujem bujno rast;
ob gozdu tam me je ustavil
moj stari znanec, sivi hrast.

Kot jaz v preteklost je zamišljen
v pomlad življenja zatopljen,
poletja so se ohladila —
cveti samo še zimzelen.

Nikomur čas ne prizanaša,
postarala sva se oba;
poslavljava se od zelenja,
srce se trga od srca.

Kako je naglo vse minulo!
Umika sonce se v zaton...
Še hip, pa naju v večno spanje
zazibal bo večerni zvon.

Marija Pučko:

V poljani

Po bujni poljani korak mi hiti,
ko rastejo trave in kruh dozoreva,
ko v rjavih razorih škrjanček prepeva
in v siju prelesti narava žari.

Rada lepoto v srce bi ujela,
rada s škrjančkom bi pesem zapela,
a je premalo še v meni moči...
Prazno v poljani srce zaihti.

M. Elizabeta:

Moja pesem

In srce, ti se ne zbudiš!
In jezik, ti ne govoriš!
Zdaj klije tebi dvojni cvet,
pomladi cvet, čas mladih let.

Poglej, obrni se okrog,
zeleno gora, živ je log;
povsodi pomladanski cvet
vesoljni v svate vabi svet.

Podaj mi, ljubica, roko,
pod milo pojdeva nebo,
kjer njiva zopet zeleni,
nad njo škrjanec žrvogli.

Al' spet si tukaj, znanec moj?
Le dvigni se, na glas zapoj;
ljubezni glas, veselja klic
naznanja prihod naj cvetic!

Mojco, toda ženske so bile hitrejše. Urno prime Neža Grubelnik pisarja za roko, Lucija Stopar pa mu izvije nož in ga vrže pod posteljo.

„Sedaj te imamo, ti cerkveni tat, ki si ukradel Mariji obleko in prstan, sedaj pojdeš z nami, da popraviš krivico. Hajdi — le urno!“

In prijele so ga za roke in noge in ga vlekli iz sobe po stopnicah v pritličje ter na cesto. Velik ropot, ki je nastal vsled tega, je privabil več radovednežev. Pisar je kričal na pomoč. V tem trenutku prida tja škopnik, ki je slišal polom. Ko vidi, kaj se godi, skoči takoj po Koclja in vojake, ki so bili še vedno v Kapli na straži. Poklicani so takoj prišli na lice mesta, kjer so ženske pisarja že trdo držale in ga tirale po cesti dalje. Množici je ta prizor ugajal, zakaj nihče ni maral pisarja, ki je zasramoval vero in se vedel predrzno. Zato tudi nihče ni hotel kaj storiti v njegovo obrambo. Pisarju bi se ne godilo dobro, ko bi ne prišla v tem trenutku pomoč.

Kocelj skoči k razjarjenim ženskam ter jim reče, naj odnehajo. Toda te so bile preveč razvnete, tako da niti ugledega tržana niso več poslušale. Šele ko so priskočili vojaki in izrgali pisarja iz rok razburjenih žensk, je bil konec mučnega položaja, v katerem je bil pisar.

Ves opraskan in krvav se je vrnil v spremstvu vojakov na svoje stanovanje. Ljudje pa so se krohotali na glas in zasmehovali pisarja, ki so mu privoščili, da so ga ženske tako premikastile.

Kmalu se je raznesla vest, da so ženske napadle pisarja, ker so ga osumile, da je on vzela oblačilo in prstan ter pobral tablice.

To je zvedel tudi župnik Prunner. Videč, da se more zgoditi še kaj hujšega, je takoj poklical k sebi Koclja in mu povedal, da je dal on obleko in tablice odvzeti, ker se je bal nemirov, če bi se vršilo vse tako, kakor je zahteval komisar.

A že to, da je župnik dal tako hitro poklicati Koclja k sebi, je dalo ljudstvu povod, da se je raznesla vest: župnik je dal odnesti ponoči obleko in tablice, mogoče si je on prisvojil tudi pustan. In ta novica je šla od ust do ust, vsak je vedel povedati več. Posebno škopnik se je repenčil pred svojim hramom.

„Saj vemo, da je to storil župnik, sam pa zvrča krivdo na pisarja, ki so ga po nedolžnem napadli in pretepli.“

„Bo že tako,“ pripomni bliže stoječim kmet Riepl, „saj je zadnjikrat tudi on dal vzeti obleko.“

„Na prižnici je oznanjeval, da moramo biti mirni,“ nadaljuje škopnik, „od komisarja je imel dovoljenje, da sme

še v sredo izvršiti njegovo povelje; storil pa je to že to noč, ko je šele nedelja. Kaj pravite k temu, župljani?“

„Lažnivec je!“ zakričijo okoli stoječi, „nič mu ne verjamemo, proč mora od tod!“

In zbirala se je vedno večja množica pred župniščem. Že so se slišali grozilni klici in bilo je tako kakor prvokrat na dan Šimanovega sejma. Župnik je gledal iz svoje sobe na razjarjeno množico. Videl je, da se župljani ne dajo pomiriti in da se je bati še hujših nemirov. Zato pošlje po mežnarja in mu naroči, naj gre skrivoma v cerkev ter spravi obleko in tablice na prejšnje mesto. A ljudje so zapazili, da odhaja mežnar od doma; zato so se bali, da mogoče ukrene ta še kaj drugega.

Zato ga vzamejo v svojo sredo, mu iztrgajo ključ, ki jih je imel skrite pod suktnjo, in drviijo proti cerkvi v Trnju, kjer je moral mežnar odpreti zakristijo in vrniti oblačilo in tablice. Prebivalci so bili zopet pomirjeni, hudovali so se le, da ni bilo nikjer več prstana. Rotili so mežnarja, naj ga jim izroči, in mu grozili, če ga jim ne da.

„Gorje tebi in župniku,“ so kričali, „če se dožene, da sta vidva s tem v zvezi, potem vama ne pomaga nič več; sprejeti morata zaslužen kazen!“

Ljudje so drveli zopet iz cerkve v trg.

A že med potom se je raznesla grozna novica, da so našli Mažarjevo Faniko v njeni sobi mrtvo. Radovedneži so leteli po najbližji poti do tiste hiše, kjer je bila zbrana že večja množica.

Glasno govorjenje je bilo slišati že od daleč, ljudje so hodili gor in dol, mahali z rokami in pripovedovali drug drugemu, kaj se je zgodilo...

Zjutraj, ko je vstala Mažarka in pogledala, kakor po navadi po prostorih v hiši, je našla vrata v sobo svoje hčere odprta. Sredi sobe pa je ležala Fanika mrtva ter vsa črna po obrazu. Leva roka je bila tudi vsa počrnela, ves obraz je kazal vtis človeka, ki se je silno prestrašil in trpel grozne muke.

Tako so vedeli povedati ljudje in strah jih je obšel, zakaj zgoditi se je moralo nekaj posebnega. A nihče ni vedel povedati resnice — le eden je v trgu, kateremu je bilo znano vse, a ta je molčal kot grob.

Tretji dan so zapeli zvonovi, ko so spremljali Faniko na pokopališče v Trnju. Bilo je dosti ljudi, a pisarja ni bilo. Zginil je takoj prvo noč v Ženek, zakaj v Kapli mu sedaj ni bilo več obstanka.

Prstan pa je izginil v valovih deroče Bele. Nihče ni vedel, da je bil vržen v ta potok, zato tudi nihče ni iskal za njim in tako se je izgubil za vedno.

(Dalje prihodnjic)

Za naše gospodinje

Kmečka gospodinja v Angliji

(Mary Day)

Naša kmetija leži v bližini angleškega mesta, ki je znano po svojem trgu. Pokrajina je po večini poljedelska, čeprav je dosti blizu važnejšim industrijskim mestom in tudi London sam ni preveč daleč. Sestava majhnega občestva je značilna. Sredi parka stoji velika hiša. Pred sto ali celo pred petdesetimi leti je bilo blagostanje okolice ozko povezano z veliko hišo. Trgovci so bogateli, ko so prodajali blago grajskemu gospodu. Poljedelci so bili — kot sploh vsi poljedelci — neodvisni, toda bili so tudi skoraj vsi najemniki velikega gospoda. Stvarno je gospod iz velike hiše upravljal zemljo — in to ne samo zaradi svojega bogastva, temveč predvsem zaradi svoje izredne osebnosti.

Mnogo let pred zadnjo vojno je vnuk gospodarja zapustil veliko hišo, ker si ni mogel več privoščiti razkošja, da bi tu živel in ker se je zanimal za vse druge stvari. Je znanstvenik in filozof in biva zdaj v mnogo manjši hiši v bližini mesta, kjer dela. Hiša v parku je postala šola.

Uprave področja ne vodi več blagohotna roka enega samega moža. Sčasoma so krajevno upravo trgovci in kmetje vedno bolj vzeli v lastne roke. Nova orodja, nove ideje so povzročile spremembe na kmetijah, spremenile sliko polj, spremenile način mišljenja ljudi, ki delajo. V podeželski hiši pa so se te spremembe vršile bolj počasi. Gospodinja je bila še usmerjena bolj po starem. Često je živela v svoji hiši, kot če bi izven kmetije ne obstajal svet. Včasih je delala sama na polju. Skoraj vedno je morala šivati ne le za svojo rodbino, temveč tudi za delavce, ki so prihajali pomagat ob času potrebe — kot n. pr. ob času žetve.

Kot je to po vsem svetu, je bila kmečka gospodinja, in je tudi še vedno zdaj, mnogo zaposlena. Kajti stara izročila trajajo dalje in dolžnosti gospodinje se dandanes večajo, namesto da bi se manjšale. Njeno življenje je bilo iz raznih vidikov samotno življenje, toda ona sama je hotela tako. Kmečka gospodinja je bila mogoče bolj kakor kdor koli v okolici zares ponosna na svojo hišo, na svoj položaj v rodbini, na svoje kvačkanje in šivanje, na domače opravke. V trenutkih počitka je segla po knjigi. Angleške kmečke gospodinje zelo rade čitajo. Njihova hiša je polna knjig, revij, časopisov. Poslušajo radio z večjim poznavanjem kot kateri koli drugi sloj občinstva, zlasti pozimi, ko je manj dela na polju.

Vojna pa je na čuden in nepričakovan način iztrgala kmečko ženo iz njene samote in povzročila, da se je pričela bolj živahno zanimati za svet, ki jo obdaja. Že dalj časa obstaja organizacija kmečkih gospodinj — ženski institut —, katerih delovanje pa je bilo skoraj izključno socialno in vzgojno. Delovanje te organizacije obstaja v tem, da se žene, ki bivajo v osamljenih podeželskih krajih, sestanejo enkrat mesečno v teh institutih, se razgovarjajo med seboj in izmenjujejo svoje nazore in izkušnje o domačih in praktičnih vprašanjih.

Kot se to često zgodi, je neznatno število posameznikov prevzelo pobudo in začelo interesirati te institute za javne zadeve. Vsa leta so se sestajali na velikem letnem zborovanju v Londonu zastopniki iz vseh delov države ter razpravljali in glasovali o vprašanjih, ki so se vedno bliže vrteli okoli socialne reforme, javnega zdravja in krajevne uprave. Večji del članov pa se kljub temu ni zanimal za te panoge delovanja organizacije.

Vojna pa je na mah spremenila naše življenje. Potrebno je bilo napraviti ti-soč stvari! Kadar so le imele čas, so prihajale žene s kmetij v vasi, kjer so pomagale v ljudskih kuhinjah, pri delu za Rdeči križ in v izmenah opravljale razna druga dela, ki so jih morali moški zapustiti. Mestni in trški prebivalci pa so prihajali na deželo pomagat pri poljskem delu. Možje in žene iz drugih dežel, begunci ter odpuščeni vojaki in le-

talci so prinesli novo življenje v podeželsko občestvo.

Prebivalci podeželja niso bili več ločeni v osamljenem svetu. Nenadoma so postali del večjega sveta. Vlada in uprava sta prenehala biti za njih nekaj oddaljenega; vsi so pričeli prispevati k upravi, čeprav v mali meri. Prebivalci samotnega podeželja niso več mislili na druge države kot na točke zemljevida ali na kraje, o katerih se čita v knjigah, temveč so nenadoma začutili, da so drugi narodi njihovi sosedi in da so ti narodi sestavljeni iz človeških bitij, kot so oni sami. Ko so enkrat to spoznali,

Po nasvele smo prišle

Kako odpravim plesen iz perila? K. M., B. — Plesnivi madeži so zelo trdovratni, če so zastarani. Sveže madeže namakamo v mleku in izpiramo v milnici ter sončimo. To ponavljamo, da madež izgine. Starejše madeže pa odstranimo počasi z naslednjim: perilo pogrnemo suho na tratino, madeže pa namakamo s salmiakom, ki smo ga raztopile v vodi, in sicer na 1 l vode 6 dkg salmiaka, ki ga pa moramo prej popolnoma zdrobiti, da se hitreje topi. Kakor hitro je madež suh, ga namočimo na novo. To bomo morale delati več dni, posebno če so madeži bolj stari. Obnese se tudi klor, a škoduje več ali manj blagu.

Zakaj me prime v meča tolikokrat krč, če vozim kolo? D. Z., št. J. — Krč je najbrž posledica previsokega sedeža. Pri tem dosežejo le prsti pedala in morate preveč pritiskati; kite in mišice se preveč nategnejo. Če bo pa sedež v pravilni višini, se tudi krč ne bo več pojavil.

Imam srebrno uro, ki je postala vsa črna in tudi med kazalci je zamazana. Kako naj jo osnažim? L. E., D. — Ure ne smemo zmociti, zato je ne moremo osnažiti z milnico kot n. pr. srebrno verižico ali prstan. Najprej odpremo uro spredaj in osnažimo steklo na obeh straneh s špiritom (vzamemo zato komaj vlažno krpico) in dobro zbršemo. Kazalce obrnemo, da stojita eden vrh drugega in potem osnažimo s špiritom

TEČAJI ZA GOSPODINJE V AMERIKI

Ženska ustanova (zasebna ameriška organizacija, ki se bavi s problemi žene in doma) izdeluje načrt, po katerem naj bi obiskovale žene nad 40 let posebne univerzitetne tečaje. Na teh tečajih naj bi pripravljali žene za socialno in gospodarsko življenje, tako da bi lahko na tem področju prevzele vodilno vlogo. Za pripustitev k tem tečajem ne bodo zahtevali nikakih posebnih predstudies.

V tečajih se bodo žene učile tudi sestavljati gospodinjski proračun; predvideni so tudi tečaji umetnosti in glasbe.

V glavnem je smoter tečajev, da dobijo žene zaupanje v sebe samega. Gospodinja običajno dobro pozna krajevno življenje, šolske in verske razmere in to znanje ne sme ostati neizkoriščeno — izjavlja predstavnica navedene ustanove. (CAD)

NOV AMERIŠKI NAČIN ZA UGOTOVITEV NOSEČNOSTI

Ameriški ginekolog dr. Garwood C. Richardson je iznašel preprost in hiter način ugotovitve nosečnosti. Nova ugotovitev temelji na reakciji seči na čisto preprost kemičen reagent.

Dr. Richardson je izjavil, da je preizkušal ta postopek skozi več kot 5 let pri več kot 1000 ženah in da je stoodstotno zanesljiv že v najkrajšem času po zanositvi.

tega niso več pozabili. Če se vrši v ženskih institutih kako zborovanje, na primer o higijeni doma, prihajajo žene iz podeželja na zborovanje v London, kjer poslušajo, vprašujejo in razpravljajo.

Razprava je znak resničnega zanimanja. V glavnem stanu društva kmečkih ženi ni vedno lahko prodreti s svojim mnenjem pri vseh članicah. Po moji misli je to odlična stvar, ker to dokazuje, da mislijo ženske s svojo lastno glavo.

Ustanovili so izobraževalni center za odrasle, ki je določen predvsem za kmečke žene; žene same so se zato zavzemale in podvzele vse, da je bil ustanovljen. Kupile so veliko hišo, jo same opremile, bodisi da so prispevale v denarju ali pa v naravi. Zdaj prihajajo iz vseh delov države kmečke žene in prebijejo kak dan v tej hiši, kjer se udeležujejo posebnih tečajev ali pa razprave o tem, kako bi se lahko izboljšale prilike v njihovi vasi. (AIS)

porcelanasto ploščo s številkami. Srebro pa osnažimo s kredo in špiritom. Vzamemo zdrobljeno kredo (dobimo jo v drogeriji) in ji prilijemo toliko špirta, da imamo gost močnik; s tem namažemo in zdrgnemo srebro in ga nazadnje še dobro zbršemo z mehko krpo. Če ima ura okraske, med katere bi se nabrala kreda, odstranimo isto s krtačico.

Na tleh je polito črnilo. Že parkrat je bilo poribano z lužom, a lise se še močno poznajo. Kakonaj jih odstranim? Drag. K., M. — Če se črnilo polije, popijemo istega s pivniki ali cunjjo, da ga ne more piti les. Ker je pa črnilo globoko v lesu, se lise še poznajo. Posujte jih s klorovim apnom (kupite ga v drogeriji) in položite nanj vroče mokre cunje. Pustite tako čez noč. Nato zopet poribajte. Če je črnilo staro, bo treba to parkrat ponoviti, da bo lisa izginila.

Kako zamorim ščurke? Ap. M., V. — V kuhinji ali kjer so, pospravi vsak večer vse jedi v šrambo. Ne puščaj niti najmanjše stvari v kuhinji. Zvečer temeljito pometaj, da ne ostanejo po tleh in drugod drobtine in drugi ostanki jedil, ki bi bile ščurkom za hrano. Nastavi jim pa: žlico boraksa, pomešano z medom ali sladkorjem. Med in sladkor jih privabi, boraks pa uniči. Dobro je tudi, če prideš zvečer, ko je že vse tema in tiho, hitro prižgeš luč in jih z metlo pobiješ. Če boš vztrajna, jih gotovo preženeš.

Sir iz kislega mleka

Neka bralka našega lista (Mar. R. iz Š.) je izrazila željo, naj na kratko napišemo nekaj o siru iz kislega mleka, kar ji radevolje ustrezemo.

Ta sir je jako zdrav, zato bi ga morali v prehrani veliko bolj upoštevati. V njem je veliko beljakovin, razen tega pa je bogat apnenih in fosforovih soli, ki so posebno važne za tvorbo in vzdrževanje kosti in zob. Sir ni le redilen, je tudi poceni in lahko prebavljiv. Njegova mlečna kislina zelo dobro vpliva na prebavo.

Kisel sir uporabljamo v kuhinji za razne kuhane in pečene jedi. Pripravimo ga pa lahko kaj hitro kot surovo hrano, ki jo dandanes zdravniki močno priporočajo. Kisel sir, zmešan s paradiznikovo mezgo, dá okusno in zdravo jed. Slično lahko zamešamo k siru razna drobno zrezana zelišča ali sesekljane sardele. Jako dober je sir, kateremu primešamo malo kisle smetane, soli in kumine. Na mizo ga damo k celemu kahanemu ali pečenemu krompirju ali ga pa namažemo na kruh.

ZELJE IN KISLO ZELJE V SLOVEN. PREGOVORIH

Godec je zelje hvalil, meso pa jedel. Kadar se svinja v zelje navadi, jo je treba ubiti ali zelje posekati.

Kdor zelje sadi in prasce redi, temu se lakote bati ni.

Kislo zelje na grunt pripelje.

ZANIMIVOSTI

PROIZVODNJA PETROLEJA

Evropska organizacija za gospodarsko sodelovanje je objavila vrsto poročil, ki se tičejo raznih vprašanj povečanja in vzporeditve petrolejske, tekstilne in kemične proizvodnje v in med udeleženiimi državami. Ta poročila bodo tvorila tretji zvezek poročila o načrtu za evropsko obnovo, katerega prvi zvezek je bil objavljen v decembru 1948.

V pogledu petrolejske produkcije pripisuje poročilo petroleju nad vse važno vlogo pri načrtu za obnovo k ureditvi pristopivših držav ne le zato, ker so primerne petrolejske dobave bistveno potrebne za obratovanje evropske industrije, temveč tudi zato, ker pomenijo nakupi petroleja enega izmed največjih izdatkov v dolarjih.

Petrolej uvažajo v Evropo iz dollarskega območja in iz drugih področij. Teoretično bi lahko krili vse potrebe Evrope iz virov izven dollarskega področja, s tem pa bi stvarno ne postavili na glavo že dolgotrajne usmeritve trgovine, temveč bi tudi zmanjšali možnost dobička v dolarjih in tuji valuti. Države, ki so pristopile v organizacijo za gospodarsko sodelovanje, nameravajo vedno bolj izkoriščati petrolejske vire, ki so pod njihovim lastnim nadzorstvom, in istočasno zmanjševati izdatke v dolarjih, ne da bi s tem vplivale na možnost prodaje dela njihovih petrolejskih zalog za čvrsto valuto.

Celotna letna potrošnja petrolejskih proizvodov je v omenjenih državah pred vojno dosegla okoli 30 milijonov ton.

Potrošnja 1948/49, preračunana na isti podlagi, pa je kljub racioniranju bencina dosegla skoraj 50 milijonov ton.

Za leto 1952/53 predvidevajo potrošnjo okoli 63 milijonov ton. Izdatki v dolarjih pa bodo za to leto na vsak način manjši kot v letu 1948/49 zaradi večjih nabav surovega petroleja, naprave novih čistilnic in mnogo večje prodaje petrolejskih izdelkov v države dollarskega področja.

Odbor priporoča proučitev primernosti obnovitve petrolejskih naprav, pri čemer naj bi zlasti gledali na to, da ne bo celotna zmogljivost čistilnic v Evropi preseglala tržnih možnosti. Združene države bodo predvideno uvažale večje količine petrolejskih proizvodov, vendar se ne more točno reči, v koliko bo to vplivalo na izvoz držav, ki so članice Marshallovega načrta.

Predhodni študiji kažejo, da z uporabo umetno proizvedenega petroleja ne bodo dosegli bistvenih dollarskih prihrankov in to z ozirom na visoke produkcijske stroške in velike investicije kapitala, ki so potrebne za tozadevne drage naprave. (AIS)

UPORABA ŽLINDRE

Po poročilu ameriškega instituta za železo in jeklo se od 72 milijonov ton žlindre, ki jo vsako leto pridelajo v Združenih državah kot preostanek taljenja in čiščenja železa, okoli 65% danes uporabi kot stavbeni material. — Žlindra se lahko uporabi prav dobro za toplotno izolacijo med stenami kakor tudi kot primes številnih tvarin za zidanje streh in nekaterih vrst cementa ter služi za asfaltiranje cest in nasipanje železniških prog. Prav dobro se da uporabiti pri kanalizaciji odtočnih naprav. (AIS)

NEPREMOČLJIV PAPIR

Tvrdba C. Davidson and Sons bo razstavila na letošnji jesenski razstavi škotskih industrij celo vrsto nepremočljivega materiala za zavijanje blaga.

Najzanimivejši med temi predmeti bo prav gotovo nepremočljiv papir, ki se v marsičem razlikuje od do sedaj znanih vrst nepremočljivega papirja. Ta papir je namreč res tako izdelan, da prav nič ne propušča vode. Ta novi papir se imenuje „Ibeco“ in je iz neke vrste emulzije kamene smole. Ibeco-papir lahko uporabljamo za zavijanje blaga, za zavijanje knjig, za notranjo oblogo krst in že za nešteto drugih stvari. Ibeco-papir je zelo lahak, zavzema silno malo prostora, hkrati pa je tudi najbolj odporen proti vlagi. Prav nič ne izgubi svoje odpornosti proti vlagi, če ga zganemo ali stlačimo. Ohrani blago v dobrem stanju, ne da bi pri tem pustil na predmetih kak slab vonj ter je zelo močan.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK:

Dvoje najvažnejših bolezní ledvic

Včasih se zgodi, da pride bolnik k zdravniku ter mu potoži nad bolečinami ledvic rekoč: „Gospod doktor, ledvice me bolijo“ ter pokaže na neko mesto vzadi na križu. „Saj so to ledvice, kajne, gospod doktor?“ Po večini pokažejo na napačno mesto in seveda zdravnik navadno ne najde ničesar na ledvicah, saj so te po navadi daleč proč od mišljenega mesta. Tudi preiskava seči (ali urina) ne dožene ničesar, kar bi kazalo na obolenje ledvic in so take težave navadno le znaki kakšnega živčnega ali revmatskega obolenja.

Ni pa vedno vsak bolnik (pacient) tako srečen, da bi odšel od zdravnika tako pomirjen in zadovoljen, ker se včasih le pripeti, da je zbolel ta ali oni res na ledvicah, recimo na vnetju ledvic, (lat. nephritis, nem. Nierenentzündung). Takšno vnetje začne počasi in neopazno z raznimi težavami in nepravilnostmi. Bolnik postaja utrujen, tek ponehava, vročina nekoliko narašča — vse to so znaki, da nekaj ni v redu. Čez nekaj časa opazja bolnik, da mu zatekajo noge v spodnjem podkolenu, predvsem pa v obrazu okoli oči, da izgleda kakor bi bil zabuhjen. Dihanje postaja nekam težavnejše, pojavljajo se močnejše bolečine na mestih, kjer leže ledvice. Seč postaja nekoliko rdečkasta in zdravnik bo našel pri preiskavi beljakovino, pod mikroskopom pa še druge gotove znake vnetja ledvic.

Ako govorimo o vnetju ledvic, vemo, da so se vneli tisti majhni klopčiči, ki sestojijo iz samih majhnih, mrežastih krvnih žilic. Imenujemo jih „glomeruli“, ki leže v takozvani ledvični skorji. V mnogih slučajih je vzrok temu vnetju okuženje po bakterijah nekje v notranjosti telesa, predvsem v vnetju bezgavk pri anginah, v obolenjih v nosu in ušesu, pri otrocih včasih v umazanih krastah in abscesih kakor tudi v kužnih boleznih, predvsem v škrlatici in sepsi (krvno zastrupljenje). Pogostoma najdemo vzrok tej bolezni tudi v močnem prehladu, ako je bilo telo izpostavljeno počasnemu ohlajenju, kar se zgodi lahko pri premočenju obleke v dežju ali snegu, kakor so to opazovali v mnogih slučajih med vojno pri vojaki, ki so ležali po cele dneve ali noči v mokroti.

Vnetje ledvic je težka bolezen, ker lahko dovede do smrti, posebno ako jo prepozno opazimo oziroma lečimo (zdravimo). V drugem slučaju pa lahko tudi popolnoma izgine že v nekaj tednih, ako jo pravočasno in pravilno zdravimo.

Do danes še nimamo nobenega zdravila oziroma cepiva, da bi zamogli to bolezen preprečiti. Pač pa lahko odstranimo v mnogih slučajih vzroke obolenja, kakor n. pr. bolne bezgavke (mandeljne), na ta način, da jih odstranimo z operacijo. Najvažnejše pri zdravljenju ledvičnega vnetja je daljši odpočitek v postelji, kar si bolnik že sam navadno požel. Ravnotako važno je mirovanje ledvic samih, to se pravi, da ne smemo preobložiti ledvic v njihovem delu. Naloga ledvic je, kakor vemo, izločevati vodo, soli in predelana hranila. Torej bo obstajalo zdravljenje v strogi dieti ali prehrani in zmanjšanje tekočine v obliki pijače. Najmanj obremenjuje ledvice sladkor, ker ga telo dobro predela, tako da popolnoma zgori v telesu, kakor pravimo. Zato bodo takemu bolniku najbolj dobrodošli posladkani sadni sokovi, kompoti in slivno, toda paziti moramo, da bolnik ne uživa preveč tekočine z njimi. Mleko ni priporočljivo, ker vsebuje poleg velike množine vode tudi preveč soli in beljakovine, ko je vendar oboje škodljivo pri vnetih ledvicah. Le polagoma bomo prišli na izdatnejšo prehrano, ako se bolezen izboljšava, toda z beljakovino moramo še vedno skopariti, to se pravi, le polagoma in previdno dodajati meso, ribe, jajca in sir, ker vse te, beljakovine vsebujejo tvarine ledvice težko prenašajo v svojem vnetem stanju. Sol je dovoljeno jemati v majhnih količinah šele tik pred popolnim ozdravljenjem.

Tekočina, ki zastaja v telesu — kar vidimo v zatečenem obrazu in zatečenih nogah — obremenjuje srce v zatečenju meri, kar dokazuje visoki krvni pritisk.

In ako postane vnetje ledvic kronično, je nevarnost obolenja srca vedno večja.

Omeniti je treba še eno nevarnost, ki jo lahko povzroči vnetje ledvic, namreč takozvano uremijo, to je zastrupljenje seči (Harnvergiftung), ki nastane radi prenehanja izločevanja urina ali seči. Zato je treba vse storiti, da bo produkcija seči spet boljše delovala. Zdravnik bode v tem slučaju predpisal zdravila, ki povzročajo izločanje večje količine seči. Ker pa nekatera zdravila preveč dražijo bolne ledvice, bo moral biti zdravnik pri izbiri zdravil previden. Čestokrat dobro deluje obsevanje z rentgenovimi žarki ali pa ogrevanje z ultrakratkimi valovi. Ako pa je že nastopila uremija, tedaj bo zdravnik takoj puščaj žilo in istočasno tudi hrbtenični kanal. V obupnih slučajih pomaga včasih še operacija, po kateri se zmanjša silna napetost močno zatečenega ledvičnega tkiva.

Nadaljnja nevarnost preti takemu bolniku v kroničnem prehodu bolezni. Ako ni posebnih znakov opaziti in se bolnik počuti dobro, ga majhne količine beljakovine v urinu ne smejo vznemirjati, posebno ako stalno pazi na pravo prehrano in pijačo. So pa slučajji, ki postajajo spet akutni, kjer se vnovič pojavljajo zatekline in visoki krvni pritisk ter zopetno izločanje krvave seči, kakor je to bilo v akutnem štadiju (dobi). Tudi v žilicah očesnega ozadja nastopajo spremembe, ki povzročajo včasih že v akutnem štadiju poslabšanje vida. Imamo pa tudi primere, kjer se bolezen sicer stalno slabša, toda tako počasi, da minevajo leta in desetletja, predno pri-

Padanje umrljivosti v raznih državah

Svetovna zdravstvena organizacija Združenih narodov je objavila poročilo, iz katerega je razvidno, da se je povprečna življenjska doba Evropejcev kljub sedanjim težavnim prilikom v evropskih, po vojni poškodovanih državah povečala.

Po statistiki, ki so jo navedeni organizaciji dobavile za leto 1947 vse evropske države z izjemo Sovjetske zveze, Poljske, Jugoslavije, Albanije, Grčije, Turčije in sovjetskega področja Nemčije, izhaja, da mora biti stanje umrljivosti v letu 1948 nižje kot v letu 1947.

Med evropskimi državami sta imeli v letu 1947 največjo umrljivost Romunija in Irska (21,1 odn. 14,9 tisočink). V Zedinjenem kraljestvu (Vel Britanija) in zahodni Nemčiji je bila umrljivost navedenega leta skoraj ista kot pred vojno.

Umrljivost je najbolj nazadovala v latinskih državah južne in zahodne Evrope. V Italiji je število smrtnih slučajev enako kot v Švici, to je precej nižje kot v Zedinjenem kraljestvu. Umrljivost v Španiji je lahko višja, v Portugalski pa enaka kot v Belgiji. V latinskih državah Evrope je kazalo umrljivosti pred vojno nihalo med 14 in 20 tisočink, zdaj pa med 11 in 12 tisočink. Področje Avstrije, Bolgarije, Češkoslovaške in Madžarske kaže v letu 1947 12 do 13 tisočink umrljivosti, medtem ko je pred 15 ali 20 leti bilo to stanje znatno višje, posebno v Madžarski in Bolgariji.

Nizozemska zaznamuje za leto 1947 najnižjo umrljivost na svetu, to je 8,1 tisočink.

Tudi v Ameriki se je v latinskih državah umrljivost tekom zadnjih 10 let zelo znižala, tako zlasti v Čilu in Mehiki, kjer je še pred par leti bila umrljivost zelo velika. V zadnjih 10 letih je umrljivost tudi znatno padla v severnih področjih srednje in južne Amerike.

Kar se tiče Združenih držav in drugih izvenevropskih dežel tujega jezika, se že dolgo časa spreminja razmerje prebivalstva in starosti. Padanje umrljivosti zaznamujejo od leta 1940 dalje v Združenih državah. Leta 1947 je bilo stanje umrljivosti v Združenih državah 10,1 promila, v Kanadi 9,4 promila, v Avstraliji 9 promilov, v Novi Zelandiji 9,4 promila, v Južnoafriški zvezi (belopoltno prebivalstvo) 8,7 promila.

de do končnega stanja, to je do popolnega skrčenja ledvic (Nierenschumpfung), tako da bolnik svojo bolezen prav lahko prenaša in v kljub temu lahko doseže visoko starost, predvsem pri previdnem ravnanju v svoji prehrani.

Dosedaj smo govorili o vnetju ledvic. Sedaj pa hočemo omeniti še neko vrsto obolenja ledvic, ki se imenuje nefroza. Latinsko izrazimo vsako vnetje z končnico „itis“, kakor n. pr. meningitis ali nephritis, to je vnetje ledvic, medtem ko pomeni končnica „osis“ oziroma slov. „oza“ vedno neko degeneracijsko spremembo. Pri nefrozi niso vneti žilnati klopčiči kakor pri vnetju ledvic, pač pa imamo tukaj opravka z degeneracijo v ledvičnem tkivu in sicer v ledvičnih kanalih. Vzrok tej nefrozi je n. pr. zastrupljenje s solmi živega srebra, kakor je sublimat. Ljudje, ki so si končali življenje s pitjem sublimata, so morali pretrpeti strašne muke, predno jih je po dolgih urah strupenega učinka na ledvice končno rešila smrt. Enako delujejo: lizol, oksalne kisline, terpenin, svinec ter arzenik. V tovarnah, kjer izdelujejo omenjene snovi, se čisto pripeti, da zbolijo kakšen delavec na nefrozi. V takih slučajih zbolijo delavci polagoma, neopazno in ne tako hitro kakor samomorilci. Včasih zatečejo tako močno, da jih je težko spoznati. V urinu najdemo velike količine beljakovine, mnogo večje kakor pri vnetju ledvic.

Zdravljenje nefroze je precej podobno zdravljenju bolnikov, ki trpé na vnetju ledvic, samo da tu ni treba paziti na hrano glede beljakovine. Narobe, tu moramo hrani še precej beljakovine do dati, ker bolnik z nefrozo izločuje velike množine beljakovine in s tem sebe jako slabi.

Dr. K. F.

Raziskavanje mišic

Nepravilno delovanje mišic je vzrok za večino človeških obolenj. Statistike kažejo, da je prenehanje delovanja srčne mišice ali mišic ožilja neposredni vzrok smrti pri 50% vseh smrtnih slučajev.

Kaj je prav za prav mišica? Kako pretvori kemične spremembe in spremembe presnavljanja v vidna fizična dejanja v odlomku sekunde?

Na ta vprašanja skuša odgovoriti 15 znanstvenikov pravkar ustanovljenega zavoda za raziskavanje mišic. Zavod so ustanovili na pobudo Javne zdravstvene službe Združenih držav in je prvi tovrstni zavod na svetu. Znanstveniki delajo v pomorskem biološkem laboratoriju v Woods Hole (Massachusetts USA).

Na čelu teh znanstvenikov je bioemik dr. Albert Szent-Gyorgi, ki je rodom Madžar. Leta 1937 je prejel Nobelovo nagrado za odkritje vitamina „C“, ki ga uporabljajo proti skorbutu.

Dr. Szent-Gyorgi pravi:

„Naš prvi korak v življenju prične z delovanjem mišice maternice in s prenehanjem delovanja srčne mišice je našega življenja konec... Dolga je vrsta človeških obolenj, ki izvirajo iz napačnega delovanja mišic. Proti napačnemu delovanju mišic in prenehanju delovanja istih pa ne moremo nič ukreniti, dokler ne vemo, kaj so prav za prav mišice.“

Vse snovi — živeča tkiva, kot so mišice, kakor tudi uran — sestavljajo atomi, poudarja madžarski znanstvenik. Znanstveniki zavoda za raziskovanje mišic bodo skušali združiti znanje fizikov o atomih z znanjem o presnavljanju žive tvarine.

„Ko nam bo to uspelo,“ napoveduje dr. Szent-Gyorgi, „bo zdravnikom kaj lahko popraviti človeški stroj, če kateri izmed njegovih delov odpove ali ne deluje pravilno. Naglo se bližamo k spoznanju osnovnih načel življenja.“ USIS.

tega programa bodo pričeli začetkom leta 1950.

Po tem programu bodo proučili razširjenost duševnih bolezní na svetu, zlasti med poljedelskim prebivalstvom, industrijskimi delavci in univerzitetnimi študenti. Ustanovili bodo 50 študijskih štipendij za usposobljenje zdravnikov v novih postopkih in organizirali sestanke za povečanje znanja psihiatrije. Za leto 1950 je predviden izdatek 924.000 dolarjev, to je več, kot je predvideno za boj proti tuberkulozi ali za boj proti veneričnim boleznim.

MEDNARODNA ZVEZA PROTI JETIKI

Mednarodna zveza proti jetiki se je sestala v Parizu 11. in 12. julija na posvetovanju. Zvezo so ustanovili l. 1920 in se je do leta 1937 sestajala vsaki dve leti. V Parizu bodo izdelali znanstven načrt za prihodnjo konferenco, ki bo v septembru 1950 v Kodanju (Kopenhagen).

Dr. Long iz Združenih držav bo na sestanku v Parizu prečital svojo razpravo o streptomycinu in jetiki. Smatrajo, da je streptomycin zelo važen za zdravljenje jetike. Poskusi so dognali, da streptomycin zaustavlja tok nekaterih vrst jetike in da se lahko kombinira z drugimi načini zdravljenja.

NADOMESTEK RADIJA

Dr. William Myers iz mesta Kolumbus (Ohio, USA) poroča, da je dognal, da ima kobalt 60 — takozv. radioaktivni kobalt — gotove prednosti pred radijem pri zdravljenju raka: „gama“-žarki radiokobalta so se namreč izkazali ravno tako smrtonosni za celice raka kakor radijevi „gama“-žarki, z razliko pač, da prvi izžareva „beta“-žarke — ki so škodljivi, vsekakor pa manjše jakosti od drugega.

Razen tega so kobaltove igle lahko manjše kot radijeve, kar povzroča manjše bolečine. Druga kobaltova prednost je v tem, da iz kobaltove žice lahko napravijo posebne mreže, s katerimi pokrijejo po tej bolezni okužene predelke, še predno ta rudnina postane radioaktivna v atomskih pečeh. (AIS)

PROTI DUŠEVNIM BOLEZNIM

Odbor za programe svetovne zdravstvene organizacije je s 26 proti 6 glasovom odobril program za boj proti duševnim boleznim na svetu. Z izvajanjem

SVET V SLIKI

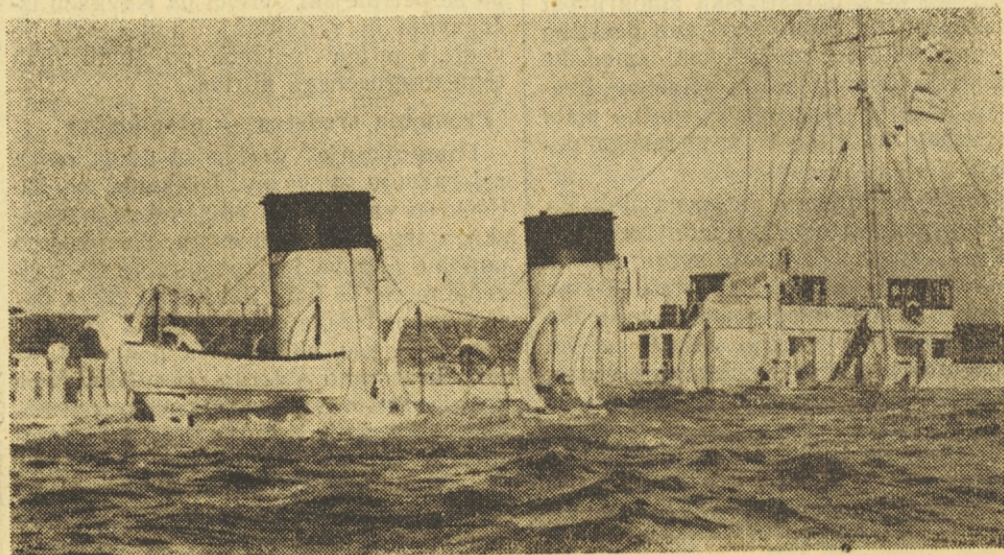

V Sutton Colfieldu gradijo nov stolp za gledanje na daljavo (televizijo) za prekrbo Midlandsa, ki bo, ko bo dograjen, visok 230 metrov. To bo najvišji stolp za gledanje na daljavo v Angliji

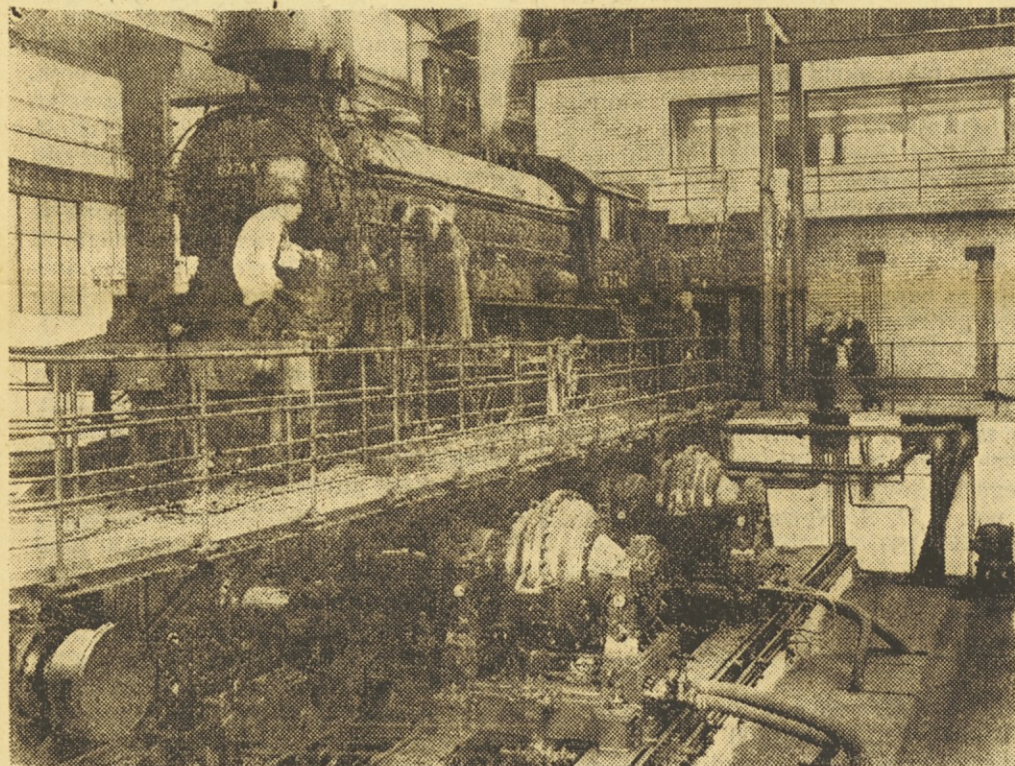
Dunajčanka Elfriede Bachner, ki je dobila pri letošnjem mednarodnem glasbenem tekmovanju v Walesu, ki se vrši vsako leto, prvo mesto za igranje na violino, igra policiji

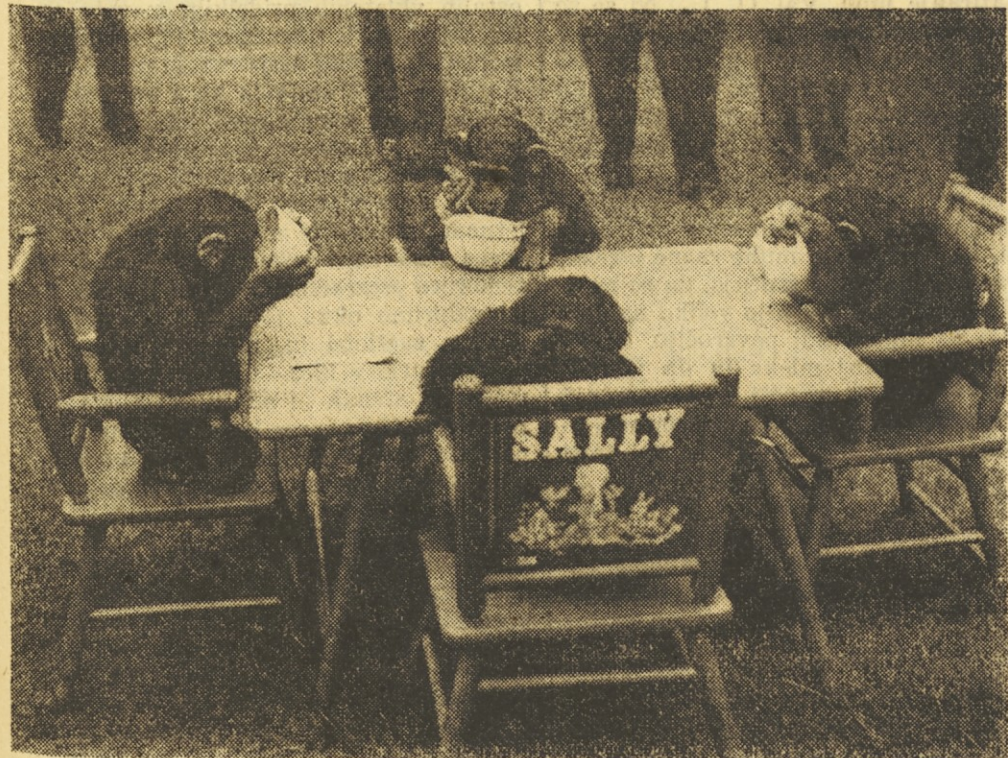
Princesa Elizabeta pri paradi kraljeve garde na rojstni dan angleškega kralja Jurija

Belgijski parnik „Princesa Astrid“, ki je imel na krovu 200 potnikov, med njimi številne izletnike, je zadel v Rokavskem prelivu na mino in se je potopil. Pri tem je bilo 5 belgijskih mornarjev mrtvih, približno 120 oseb pa ranjenih

Ena najmodernejših preizkusnih postaj sveta za lokomotive je angleška preizkusna postaja v Rugbyju. Predno izročijo lokomotive prometu, jih tu natančno pregledajo in preizkusijo

Štirje mladi šimpanzi iz londonskega živalskega vrta uživajo radosti skupne južine. V predvojnih letih so bile južine šimpanzov pri obiskovalcih londonskega živalskega vrta zelo priljubljene

V londonskem Park Spital-u delajo poizkuse proti oslovskega kašlja s pomočjo kabine z zmanjšanim zračnim pritiskom. Bolne otroke dajo v kabino, v kateri počasi znižujejo zračni pritisk na pritisk, ki je v višini 4000 m. S tem zdravljenjem so dosegli že lepe uspehe, tako da tri trije mali bolniki lahko upajo, da bodo v nekaj dneh rešeni nadležnega kašlja

Sovjetsko gospodarstvo

Na podlagi natančnih statističnih ugotovitev in nedvomno resničnih podatkov so ameriški gospodarstveniki dokazali, da napredujeta gospodarska obnova in povečanje industrijske zmogljivosti v Sovjetski zvezi mnogo počasneje kakor pa v Združenih državah. Tako sta industrijska in poljedelska proizvodnja Sovjetske zveze še vedno pod predvojno ravno, medtem ko so Združene države že zdavnaj presegle to višino za 54%. Prav tako jo je preseglata tudi Velika Britanija, Francija pa jo bo v kratkem dosegla. Temu sovjetskemu nazadovanju so krive nekatere šibke točke v delovanju sovjetske proizvodnje in zaradi tega tudi narekuje sovjetsko zunanjo politiko stalnega izzivanja zahodnega sveta bolj slabost kakor pa moč te države.

Sovjetska zveza napenja vse sile, da bi čimprej obnovila in čim bolj razširila svoja industrijska središča, ki so doživela med vojno trdo preizkušnjo. Nedvomno je v tem pogledu dosegla velik napredek. Število sovjetskih delavcev in uradnikov presega 10% vsega prebivalstva in jih je skupno 33 milijonov. Toda kljub temu je napredek v obnovi in razširjanju nesorazmeren in nestalen. Sovjetska industrijska zmogljivost niha danes še vedno med eno desetino in eno četrtno zmogljivosti ameriške industrije. Pomanjkanje primerne hrane in udobnih stanovanj znatno slabi povprečno storilnost sovjetskega delavca.

Tehniki so mnenja, da so najšibkejša točka predvsem osnovne industrije. Sovjetska zveza daje vse svoje sile za gradnjo teh osnovnih industrij. To pa seveda na račun blagostanja svojih državljanov, ki se morajo odreči svojim najosnovnejšim življenjskim potrebam, ker gre vsaka dobrina in vsak napor, če ni neobhodno potreben za življenje posameznikov, v korist industrijskim gradnjam.

Uporaba jekla — predvsem za vojsko

Neizpodbitno kazalo industrijske in vojaške moči vsake moderne države je proizvodnja jekla. Kovinska proizvodnja Sovjetske zveze znaša sedaj 18.700.000 ton, to je 23% lanske ameriške proizvodnje. Vendar pa je s to količino Sovjetska zveza prva med vsemi evropskimi državami. Toda če upoštevamo razširjenost industrijskih naprav, je ta količina precej nizka in kaže, da se ves postopek le počasi izboljšuje. Največje težave povzročajo sovjetskim načrtnim gospodarstvenikom razdeljevanje pridobljenega jekla. Velika večina ga gre za električne industrije, za kemične industrije, rudnike in za izdelovanje industrijskih izdelkov. Toda vsak čas se lahko zgodi, da ta nakazila preusmerijo v korist prevoznih ali gradbenih industrij, da preprečijo morebitno krizo, ki grozi na teh področjih. Dejstvo je, da Sovjetski zvezi primanjkuje zadostna količina potrebnega jekla za pospešitev proizvodnje po načrtih, ker mora v prvi vrsti kriti potrebe tistih industrij, ki delajo za vojaštvo. Povečanje kovinske proizvodnje, pa je po drugi strani odvisno od napredka drugih osnovnih industrij.

Kakovost premoga pada

Premog, ki ga danes kopljejo v ruskih premogovnikih je kakovostno slabši, kot pa je bil pred vojno. Leta 1948 so nakopali okrog 220 milijonov ton tega važnega kuriva. Vsekakor je to do sedaj najvišja številka za Sovjetsko zvezo, a odgovarja komaj 31% ameriške premogovne proizvodnje v istem letu. Tukaj pa je pomanjkljivost druge. Vladni uradniki, ki upravljajo premogovnike, v svoji skrbi, da dosežejo minimalne predpisane količine, ne gledajo toliko na kakovost kot na količino nakopane rudnine. V vsakdanjem življenju se ta pomanjkljivost kaže v dejstvu, da je potrebna danes za pridobitev ene tone jekla ali za pogon vlaka na daljavo 100 km več premoga kot pa pred vojno. Premogovna proizvodnja je v vsakem primeru manjša, kot pa so industrijske potrebe. Precejšnji del zahodne Rusije je sedaj odvisen od premoga iz Poljske.

Petrolej — moč vsake države

Prav tako kot jeklo tudi petrolej nazorno kaže industrijsko in vojaško moč moderne države, ker je neizogibno potreben za prevoz, za industrijo in za vojsko. Tudi pridobivanje petroleja je danes v Sovjetski zvezi nižje, kot je bilo pred vojno. Letno znaša 23.100.000 ton, kar odgovarja komaj 10% v Ameriki pridobljenega petroleja. Pred vojno je Sovjetska zveza izvažala petrolej, danes pa ga mora uvažati za kritje lastnih potreb.

Sovjetska zveza danes zato ne more povečati svoje črpalne zmogljivosti, ker nima potrebnih pripomočkov za vrtnje, za črpanje in čiščenje surovega petroleja. Sovjeti so odnesli vse take naprave, ki so jih našli v svojih podložniških ali zasedenih državah. Zaenkrat in dokler ne bodo vzpostavljeni boljši odnošaji z Zahodom, si bo morala Sovjetska zveza sama izdelovati stroje in naprave, ki so potrebni za črpanje in predelovanje petroleja. Skrb za čim večjo proizvodnjo na tem in drugih področjih je sovjetske voditelje tako prevzela, da so pozabili misliti na bodočnost. Odtod izvira tudi taka malomarnost pri iskanju novih petrolejskih ležišč. Medtem pa se petrolejski vrelci na Kavkazu izčrpavajo in v najbližji bodočnosti bo nastala nujna potreba po novih virih tega dragocenega goriva.

Prometna sredstva — nezadostna ...

Pomanjkanje goriva ni edina ovira pri razvoju prevozov. Železnice, po katerih se vrši okrog 80% vsega sovjetskega trgovskega prometa, potrebujejo popolne obnove in izpopolnitve do največje mere, če hoče Sovjetska zveza doseči gospodarske cilje, ki si jih je določila v svojem načrtu. Na področju, ki je trikrat tako obširno kot Združene države, imajo Sovjeti železniško omrežje, ki odgovarja komaj eni četrtni ameriškega omrežja. Sovjetska zveza ima danes približno tako obsežno železniško mrežo, kot so jo imele Združene države leta 1872. Sovjetski načrt za industrijski razvoj azijskih pokrajin onstran Urala pomeni in tudi je za železnice ogromno breme. Tovarne, ki so jih gradili v tistih pokrajinah, so silno daleč od pristanišč in potrošnih središč. Prevoz blaga gre na ogromne razdalje, kar povzroča pogoste nesreče in pokvare blaga. Ta položaj je nedavno prisilil vlado, da je prenesla ponovno industrijsko središče iz pokrajin ob Uralu na področje okrog Moskve.

Kmetovalci vprašujejo ...

(Nekaj nasvetov na vprašanja)

Mlatilnica na elektr. pogon. M. S., R. Imam mlatilnico na električni pogon. Kupil sem nov elektromotor, ki ima 1.440 obratov v minuti, njegova jermenica pa ima premer 15 cm. Kako velika naj bo jermenica na glavni osi bobna pri mlatilnici, da bo mlatilnica dobro delovala? —

Važno je, da je mlatilnica takrat v redu, ko začnemo z mlatvijo. Zato je treba skrbno pregledati mlatilnico nekaj tednov pred mlatvijo. Pri tem odstranimo najprej vse ostanke prahu, zdrobljenih zrn, slame in res, ako vsega tega nismo napravili že v pretekli jeseni. Večje naslage prahu povzročijo namreč neenakomerno obremenitev posameznih delov stroja, mlatilnica ne teče lepo mirno in se tudi laže poškodeje.

Nato pregledamo tudi vse odprtine za mazanje in odstranimo morebitne ostanke mazil s petrolejem. Tudi jermenice pregledamo in očistimo.

Zelo važno je, da ima jermenica na glavni osi pravi premer, zato je tudi zelo umestno vaše vprašanje. Od premera te jermenice je namreč odvisno, če napravi stroj predpisano število obratov, od tega pa je spet odvisno, kako stroj deluje. Vaš elektromotor ima 1440 obratov v minuti in premer njegove jermenice je 15 cm. Boben na mlatilnici ima približno 1200 obratov v minuti. Premer jermenice na glavni osi izračunamo, če pomnožimo število obratov elektromotorja s premerom njegove jermenice in dobimo število delimo s številom obratov bobna (1440 krat 15

Vagoni, lokomotive in tovorni vozovi so bili med vojno v precejšnji meri poškodovani in se zelo naglo kvarijo. Sovjetska industrija pa doslej ni bila zmožna, da bi sorazmerno hitro nadomestila neuporabne vagonne. Lansko leto so izdelali v Sovjetski zvezi samo 890 lokomotiv in 39.200 tovornih vagonov. Združene države so v istem času dale v promet 1.487 lokomotiv in 102.737 vagonov. Tudi Češkoslovaška in Madžarska dobavljata sovjetskim železnicam vagonne in lokomotive.

Rusko cestno omrežje je imelo ob začetku vojne 769.600 km dolžine. Združene države pa 4.800.000 km. Ceste v Sovjetski zvezi so v večini navadni kolovozi. Res dobre in uporabne ceste so dolge okrog 160.000 km in samo ena izmed njih, to je avtomobilska cesta, ki veže Moskvo z Zahodom, se lahko primerja z velikimi ameriški cestami. Treba bo še mnogo let, preden si bo Sovjetska zveza lahko zgradila tako cestno mrežo, da bo omogočila znaten avtomobilski promet, ki naj razbremeni železniške prevoze.

... enako tudi prehrana

Prehrana je še vedno eno izmed najbolj perečih vprašanj v Sovjetski zvezi, to pa predvsem zaradi omejene površine poljedelskih nasadov. V 40 letih pred vojno se je pridelek žitaric povečal komaj za 50%. Obdelana površina zemlje pa je danes še vedno manjša, kot je bila pred vojno. Lansko leto je izredno bogata žetev omogočila sovjetski vladi, da je ukinila živilske nakaznice. Toda povprečna potrošnja posameznika je še vedno nižja kot v vsaki drugi evropski državi. Pridobivanje živil ne narašča vzporedno s porastom prebivalstva. Tako se je n. pr. v zadnjem desetletju pred drugo svetovno vojno industrijski razred povečal za 30 milijonov duš. Eno samo suho leto bi utegnulo povzročiti v državi, kjer je suša pogosta, zelo resno pomanjkanje. Ta položaj tako skrbi moskovske vodilne kroge, da so dali vso podporo skupini znanstvenikov, ki skušajo na podlagi zelo čudnih teorij povečati pridobivanje živil. Če zberemo vse te šibke točke na temeljih sovjetskega gospodarskega sistema, je jasno, da ta država še dolgo let ne bo dosegla varnosti. Porast industrije je odvisen od ukrepov za izboljšanje prevozov in povečanje jeklarske ter petrolejske proizvodnje. Po drugi strani pa tudi sovjetske oborožene sile potrebujejo iste reči, če se hočejo dobro pripraviti na novo vojno. Skratka se vse to vrti v začaranem krogu, iz katerega bo Sovjetska zveza kaj težko našla pot. („U. S. News and World Report“ — AIS)

Važnost komposta

Gospodarji in gospodinje pri nas še vse premalo poznajo in cenijo kompost, ki more zlasti na vrtu, pa tudi na travnikih popolnoma enakovredno nadomestiti gnoj.

Sicer smo o kompostu že nekajkrat pisali v našem listu, vendar je to tako važno, a na drugi strani premalo upoštevano, da smatramo za potrebno, ponovno opozoriti na to.

V vsakem gospodinjstvu se nabirajo razni odpadki, kot smeti od pometanja, smeti iz drvarnic in podov, iz kleti in zasipnic, pepel, kosti, perje in kri od zaklane perutnine, koščki usnja in cunj, tudi premogov pepel, saje, parklji, rogovji, hrošči, prst iz jarkov, cestno blato, pokvarjena krma, krompirjevka, zelen plevel itd. Vse to tvori kompost, ki ga spravljamo na kup, da se razkrajja v dobro gnojno prst — humus. Zato s pravilno pripravo komposta skrbimo ne samo za izvrstno in ceneno gnojilo, temveč istočasno tudi za red in snago na vrtu, okoli poslopij in na dvorišču.

Razne tvarine razprostiramo po vsem kupu, da je kompost enakomeren. Vmes potrosimo žgano apno, ki pospešuje razkroj. Rogove in kosti razdrobimo, cunje raztrgamo. Čim manjši so kosci, tem hitreje zori kompost. Ne smemo pa davati na kompost dozorelega plevela, da ne spravimo plevelovega semena nazaj na vrt.

Ako hočemo imeti prav dober kompost, ga polivamo z gnojnico ali s stranišničnikom, ne smemo pa istočasno trositi apna. V to svrhu je dobro, če je kup na vrhu vdolben ali če mu naredimo luknje, da se gnojnica steka v kup, ne pa po kupu navzdol.

Vsako četrletje premečemo kup, režeemo ga z lopato navpično, da se bolje premeša. Tudi pleti ga moramo, da se ne otresa plevel po kompostu.

Kadar gnojimo s kompostom, ga potrosimo malo več kot hlevskega gnoja, katerega nadomestuje, in je izvrsten posebno za travnike, hmelj in vrtove, v prvi vrsti za rastline, katerim hlevski gnoj ne ugaja.

Ako skrbimo stalno za kompost, je najbolje, da imamo tri kupe: enega, ki ga uporabljamo drugemu, ki zori, tretjega, ki mu dovažamo in dodajamo material.

se proti muham branite tudi še s čim večjo snago. Gnojnišča prekrijmo z zemljo, hlevi naj bodo čim bolj zračni. V velikih pomoč so nam tudi lastovke. V hlevih, kjer gnezduje lastovke, ni muh. Seveda moramo pustiti tudi živalim edino njihovo orožje, da se branijo pred muhami, in to orožje je rep. Zato živalim ne prirežemo repov.

Kako pravilno pripravimo klet? Jan. H., L. — Letošnjo zimo mi je v kleti zgnilo mnogo krompirja in tudi zelenjava se je zelo slabo obdržala. Zato nameravam sedaj v poletnem času klet temeljito preurediti. Kako naj to napravim, da se bodo vkleteni pridelki v kleti bolje ohranili?

Ako se hočete izogniti velikim izgubam pri krompirju, zelenjavi in pri ostalih vkletenih pridelkih, morate sedaj v toplem letnem času klet temeljito pripraviti za vkletenje raznih pridelkov. Najprej odstranite iz kleti vse ostanke pridelkov prejšnjega leta. Na teh pridelkih je namreč vse polno raznih klic, ki bodo takoj napadle nove pridelke, ko pridejo jeseni v klet. Sedaj v poletnem času, ko je zrak topel in suh, je treba odstraniti iz kleti vlagu. Zato temeljito prezračimo klet; ako je mogoče, odprite okna tako, da pride tudi sončna svetloba in, ako je mogoče, še sončni žarki v klet. To bo zmanjšalo vlagu na stenah in sončna svetloba bo pomagala ubiti razne klice. Osušene stene nato ostrgajmo in na novo prebelimo. To tudi zelo zmanjša nevarnost, da bi prišla goba v kletno tlo in stene.

Sedaj je tudi čas, da pregledamo vse luknje, ki jih imajo mogoče v kleti miši in podgane. Ako nasujemo v te luknje mivke, smo zelo uspešno zatrli miši in podgane, ker mivka napolni vse male odprtine in v takih tudi miši ne morejo glodati naprej.

Ko ste tako klet temeljito osnažili in prezračili, pa pripravite tudi že vse ogrodge in police ter predele v kleti, da boste jeseni imeli klet res temeljito pripravljeno, kar zelo olajša, poceni in pospeši delo.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

SKOČIDOL

Kakor smo poročali že v zadnji številki, je v celovski splošni bolnišnici po dolgi, vdano prenašani boleznir mirno v Gospodu preminul preč. g. Tomej Oraš, p. d. Vaznikov v Dolah v skočidolski župniji, župnik v Podkloštru skozi 11 let ter potem do smrti župnik v Poljubelju. Velika žalost je vse te občine objela in mnogo drugih z njimi; kajti po vsej deželi je bil vsled svoje delavnosti in prikupljivosti znan. Rad je dušnopastirsko tudi pomagal po drugih župnijah (n. pr. Borovlje, Podkrnos itd.).

Luč sveta je zagledal dne 12. julija 1892, t. j. ravno na god župnijske zaščitnice sv. Marjete, ko je bil pri nas za župnika nepozabni Anton Gabron (1892 do 1922), ki je umrl l. 1929 v Ljubljani. Šest let je bil učenec skočidolske ljudske šole, nakar je posebno po prizadevanju tedanjega g. župnika Antona Gabrona postal gimnazijec in obenem marijanist v Celovcu. Po enajstih letih gimnazije in bogoslovja je že v tretjem letniku sprejel sv. mašniško posvečenje (1917) in je leto nato stopil v dušno pastirstvo. Razen vseh drugih gimnazijskih in modro- in bogoslovnih predmetov je bil zlasti v matematiki (računstvu) in v vseh naravoslovnih vedah, posebno še v fiziki in astronomiji (zvezdoslovju), zelo izobražen. Tako ga je v svojem sožalnem pismu označil tudi neki redovnik-znanstvenik nemške narodnosti.

Zato je bil blagopokojnik potem, ko je nekaj let bil frančiškan v Ljubljani, za ondotne novince reda sv. Frančiška samostanski učitelj v imenovanih vedah. Gojitvi in izpopolnitvi vseh znanosti je ostal zvest do svoje smrti. Obe znanosti sta si sestri, obe hčeri istega očeta — Boga, stvarnika vesoljstva, narave in nadnarave! S svojim, od svojih duhovitih staršev podedovanim jasnim umom in spominom, je prodrl v najgloblje skrivnosti duha, snovi, svetla in številka.

Nato je postal na podlagi dovoljenja sv. stolice svetni duhovnik ter je kot tak vstopil v službo krške škofije. Leta 1927 je postal župnik velike podkloštrske župnije. Mnogo je tu deloval zlasti med delavstvom in mladino, ki ju je znal s svojo nežno, toplo ter pesniško navdahnjeno besedo navdušiti za visoke ideale in vzore krščanstva. Posamezni pa so tu skrajno njegovo redovniško

skromnost in dobrotljivost zlorabili. Imel je le male duhovniške prejeme, pa je vkljub temu iz prijateljstva in ljube dobrohotnosti kot porok podpisal visoko menico, za katero je moral biti potem skozi vsa leta tudi — plačnik. Kljub temu pa je oskrbel župniji nove zvonove in mnogo novih cerkvenih oblačil (paramentov). V srcih hvaležnih župljanov bo ostal vse čase neizbrisno zapisan. Tako je poudaril na grobu tudi sedanji ondotni g. župnik.

Iz Podkloštra ga je vodila pot v Podlubelj (1937—1949). Tudi tu je vneto deloval za dušni blagor vseh faranov, zlasti mladine (šoli v Podlubelju in v Borovljah), gorskih kmetov in posebno spet številnega delavstva, ljubljena njegovega, ki se je po njegovi smrti v Celovcu pri škofijstvu in sorodnikih prizadevalo za njegov pogreb v lastni župniji. Gorje neozdravljive bolezni je nosil potrpežljivo, lajšala mu ga je zdravniška nega, skrb sorodnikov, obiski sobratov, prijateljev, znancev in zaskrbljenih župljanov.

V sredo (6. VII.), na predvečer slovenskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda, ga je spremila iz podlubeljske župne cerkve, kjer je njegovo po delu in skrbeh izmučeno telo ležalo dva dni na mrtvaškem odru in so ga hodilo tu sem verniki kropiti, nedogledna množica faranov in deželanov z 22 duhovniki na župnijsko pokopališče. Tam bo v sredi farnih rajnih mirno počival, pokrit s cvetnimi šopki mladine, slavni podlubeljski župnik-pasionist-trpin! Poleg župnij in sobratov žalujejo za njim brat-lastnik domačije in štiri sestre, najbolj pa ona v Švici. Njim vsem veljaj naše sožalje. V uteho vam bodi zlasti lepa pridiga-obgrobica preč. g. dekana Krista Koširja o duhovniku - duhovnem očetu in rožnem vencu kot podobi duhovniškega veselja, trpljenja, poveljanja, in ubrani žalostinki borovelskega moškega pevskega zbora!

Dragi blagi naš Tomej! Sveto pismo pravi: „Hvalimo imenitne možé!“ (Laudemus viros gloriosos!) Eden takih si bil v malem krogu tudi Ti! Za dekanom Singerjem in pesnikom Hanijem Maierhoferjem si prvi odšel od nas v veselo večnost, kamor si toliko z besedo in vzgledom kazal pot in kamor si jih sam tudi neštevilno spremljal z molitvijo in sveto daritvijo. Z njimi boš tam združen, tu med nami pa leto za letom nepozabljen do lastne naše ločitve s sve-

tá! Blago in plemenito Ti je bilo srce, jasen Tvoj razum, nezmotljiv Tvoj pogled, darežljiva revna Tvoja roka! S psalmistom bi tudi Ti med življenjem in ob smrti lahko bil dejal: „Ubog sem in trpeč“ (Pauper sum ego et dolens, ps. 68), kajti reven si živel in reven tudi umrl. Na drugi strani pa tudi nadaljuješ prav s psalmistom: „Zveličanje Tvoje, Bog, me je sprejelo“ (Salus tua, Deus, suscepit me)! In to Ti želimo za vso večnost! Eden Tvojih rojakov.

DOLE — KONATIČE

Nemalo let je bivala v Dolah pri Podravljah leta 1861 na Gozdanjah rojena takoimenovana mala Nanaj, Ana Kolman. Slabotnega telesa, a dobrega srca in za pomoč vselej pripravljene dobre volje je vedno rada šla vaščanom pri raznih njih delih in opravih po svojih močeh. Od tam se je potem preselila za nekaj let v Skočidol, od koder je nato na stare dni našla novo bivališče v Konatičah v fari Lipa nad Vrbo. Tu je tudi na isto nedeljo (3. VII.) zjutraj, kakor preč. g. župnik Tomaž Oraš, rojak dolinski zvečer končala tek svojega življenja. Redki so, ki dosežejo toliko let kot ona, mala Nanaj (88 let)! Večer življenja ji je osladil njen sin Jakob, ki je vedno, zlasti še v boleznih, sinovsko-hvaležno za njeno telesno in duhovno dobrobit skrbel. Previdena s svetimi zakramenti je mirno umrla. Ob izredno mnogoštevilni udeležbi lipških faranov, posebno onih s Konatič, in zastopnikov vasi Dole je bila v torek, dne 5. julija, na lipškem pokopališču ob tolažljivih besedah domačega g. župnika ter blažilnem petju lipškega cerkvenega zbora položena v sveto zemljo.

Spomin nanjo bo trajen po vsej okolici. Upati smemo, da se veseli v srečni večnosti.

RINKOLE

V soboto 9. julija je bil za našo vas velik praznik. Imeli smo celodnevne češčenje. To češčenje je pri nas večji praznik kot Velika noč. Nihče ne dela na polju, pa tudi doma ne, samo živino krmijo, vse drugo delo počiva; vsi gremo v cerkev, bolje rečeno smo ves dan v cerkvi.

Branih je bilo devet sv. maš, par gospodov od daleč pa ni moglo priti radi slabega vremena. Letošnje češčenje je dobilo še prav posebno slovesnost, ker nas je obiskal preč. gospod novomašnik Franc Miče iz Pliberka. Lepo smo ga sprejeli, kakor se spodobi to za namestnika Kristusovega. 11 deklic ga je v beli obleki pozdravilo v vezani besedi ter so slavile vzvišenost mašništva. Lipnikova Erika ga je pa prav posebej počastila v imenu Rinkol takole:

Angelski in naš je glas:
Rinkole so res srečna vas.
Dvojni praznik tu obhajamo,
gosta dva proslavljamo.

Jezus, zemlje in nebes vladar,
kraljevati je prišel na oltar,
da z angeli mu pojemo hosana,
in nam je dušna hrana.

Novomašnik, Vi drugi gost ste naš,
drugi Kristus naziv je Vaš.

Ker za nas sveto mašo boste darovali,
srečni danes vsi smo Rinkolani.

Pod spretnim vodstvom našega pevovodja in organista Miheja Sadjaka je zapel mešani pevski zbor zelo lepo in ganljivo par pozdravnih pesmi. Skromen je bil ta pozdrav, zato pa tem bolj prisrčen, kar so dokazale obilne solze.

Na tihem smo mislili: Škoda, da Marijanišče za take slovesnosti prej ne pusti dijakov domov! In še druga misel je bila: kdaj bodo naši štirje dijaki tako daleč, ali bomo dočakali ta lepi dan? Bog daj! Prišli so k zadnji maši, veseli so bili, saj so izdelali II. razred in sicer trije z odliko, eden z dobrim uspehom. Čestitamo! Tako naprej!

V cerkvi pa so prepevali pevci ves dan. Veliko smo molili, lepe nauke smo čuli, posebno dobro so si otroci zapomnili večerno pridigo in pridigarja profesorja Miheliča. Kajžrova mama pa je poskrbela kakor vsako leto tudi letos za kosilo. Ker smo imeli primicijanta v svoji sredi, je bilo kakor na obedu po novi maši.

*

Dne 9. julija je umrl Zgončev oče, Jur Domej. V obilnem številu smo ga spremljali k zadnjem počitku na smihelsko pokopališče. Zgončev oče je bil značajan mož, hrast, ki se ne klanja vsakemu, ampak se drži svojega prepričanja; bil je mirnega in plemenitega srca; prijeten sosed in družabnega značaja, vnet lovec, ki je ljubil gozd in divjačino. Predvsem pa je bil dober gospodar, vnet kmet, ki je ljubil svojo zemljo. Z veseljem je obdeloval svojo grudo.

Zadnjo nedeljo pred svojo smrtjo je dal zapreči voz in se je peljal, čeravno

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviran roman)

17.

„Si ti kaj povedala oči?“
Marjeta ga je začudeno gledala.
„Opazil je sled v jelševje. Prav gledat je šel, kam pelje.“

Alešev glas je trepetal.
„Še muknila nisem. Še tako bo prehitro zvedel.“

Zvečer je v mlinu spal Vorenc.
S čudno porogljivimi očmi je strmел v Aleša.

„Naveličal sem se spati v bajti. Menjajva za nekaj časa.“

Napeto je gledal v Alešev obraz.
Aleš se je z muko krotil. Niti en sam živec se mu ni zganil v obrazu.

„Meni je prav. Sit sem samote todle.“
Vorenc je umaknil oči.

Jerčevka se je začudila, ko je Aleš prišel v bajto.

„Mislila sem, da ti je šel družčino delat.“

Potlej se je zresnila.

„Rekla sem ti, da imej pamet. Počemu siliš z glavo skozi zid?“

„Sami ste rekli, da ni prav, kar počne oče.“

Ko je stopil v hišo Lojz, so obmolčali. Bali so se ga. Ves je bil z očetom. S porogljivim pogledom je ošinil Aleša, ki je sedel za mizo.

„Si se naveličal mlina?“
„Naj se še oče nadolgočasi. Jaz sem se dovolj.“

Aleš skoraj vso noč ni zatisnil oči. Rad bi pogledal v očetove misli.

Morda so mu ženske kaj prinesle na ušesa.

Tudi drugo noč je spal Vorenc v mlinu.

Aleš je molčal. Čutil je, da ga Lojz opazuje.

Na Svečnico sta šla Sebenak in Andrej voščevat k Ulešu. Minca je imela god. Andrej se je dolgo otepaval. Nazadnje se je odločil zavoljo godu.

Uleševka je nanesla na mizo flanca-tov in vina. Še Uleš je bil nekam zgovoren. Minca je bila dobre volje, tako da se je še Andrej razživel. Toda ob vsej veselosti je neprestano visel na očetovem obrazu.

Z mrakom sta Minca in Uleševka odšli v kuhinjo.

Sebenak je komaj čakal.

Uleša je vino oprijelo. Kar naprej se je vtikal v Andreja.

Sebenak je napeljeval besede. Fant je danes videti mehak.

„Ne prideš velikokrat,“ je klepetičil Uleš.

„Ko pa drugi hodijo,“ je zgrabil Sebenak za besedo.

Andrej je z mrzlim pogledom udaril po očetu.

„Kdo? Za vsakega vem, ki pride.“

S pijano roko naliva Uleš Andrejev kozarec.

„Za Jerčevega se sliši.“

Sebenak je skušal biti malomaren; toda s pogledom je več visel na Uleševem obrazu.

Uleš je zazijal kakor kapelj, se z roko naslonil na mizo in počasi vstajal.

„Kaaj? Jerčev?“

„Tako pravijo. Andrej mi je rekel.“

Sebenak z navidezno mirnostjo bóde v Uleša.

Uleševke pijane oči so se zavrtale v Andreja.

„Ti si slišal?“

„Babje čenče,“ zamahne Andrej, „kaj vse ne uganejo.“

Uleš se je vzdignil izza mize in stopil k vratom.

„Minca!“

Držal je vrata odprta in jih potlej trdo zaprl za dekletom. Zdaj je stala pred njimi kakor golobica. Andrej ji je mignil z očmi.

Uleš je stopil tesno k njej, da je začutila vinsko sapo, ki je puhtela iz njega.

„Kdo hodi poleg Sebenakovih še k nam?“

Spet je ujela Andrejeve oči.

„Ožbovc, Kacon, Tarman...“

„Še kdo?“

„Za drugega ne vem.“

„Pa Jerčev, a? Govori!“

Zatulil je nad njo, da se je stresla, kakor bi jo mahnil z bičem.

„Saj smo v sovraštvu,“ je skoraj kriknila. S prosečimi očmi se je zazrla v Andreja.

„Saj sem rekel: babje čenče. Kaj vse ne navežejo. Na, Minca, spij ga kozarec.“

S tresočo se roko je nesla kozarec do ust. Uleš se je sesedel nazaj na stol.

„Kaj sem ti rekel, Sebenak? Minca ve, do kam sme, ker je Uleševa.“

Pa se je spet pognal s stola.

„Začeti z Jerčevim se pravi, se pravi...no.“

Stresel jo je za roke.

„... se pravi, ne biti več Uleševa.“

Izdavila je besede kakor slabo zdravilo. Bala se je, da se bo sesedla.

Uleš se je smejal in trčil s Sebenakom.

„Pri nas sem še vedno jaz gospodar. Pri tebi pa ne vem, kako je.“

Andrej je odšel z Minco v kuhinjo. Kakor v rahli omotici se je sesedla na klop.

„Saj je že mimo, Minca,“ je tiho dejal.

Pogledala ga je s splašenimi očmi.

Sedel je poleg nje.

„Mene se ni treba bati, Minca. Na skrivaj sem bil pri zdravniku. Predaleč je že vse. Oče nič ne ve. Če sta si z Alešem dobra, prav. Ni treba, da me sovražiš. Ne bom mu v napoto.“

Molčal je, kakor da nekaj premišlja.

„Hujši sovražnik kakor Jerči mi je — oče.“

Dvignila je glavo. Hotela je nekaj reči, toda krčevit vek ji je zavezal usta.

ves izmučen in oslavljen od dolgotrajne bolezni, po svojem polju, od njive do njive, vsako posebej še pogledal, se zanimal kako raste, obenem pa na tistem jemal slovo od svoje rodne zemlje, od svojega grunta. To je res kmet, ki ljubi svojo zemljo. Zakaj bi je ne ljubil, saj je njegova, obdelana z žuljavimi rokami, prepojena z njegovim potom, poskropljena z njegovimi solzami. — To je naš slovenski koroški kmet in takemu naj vzamejo zemljo in dajo državi, da bo kmet nato dninar na svoji zemlji? Ali se to ne pravi živega ubiti? To delata komunizem oziroma boljševidem.

Zgončevega očeta hočemo ohraniti v sebnosti v zadnjih mesecih in tednih ga je priklenila bolezen na posteljo in le z zdravniško pomočjo se je vzdrževalo že oslavljen srce.

Zgončeva očeta hočemo ohraniti v blagem spominu. Zgončevim pa naše iskreno sožalje.

SELE

Urhovo žegnanje 3. julija je tudi letos privabilo mnogo sosedov in izletnikov v Sele. Procesija po Husovem travniku se je izvršila v lepem redu, božja služba navrh pa je bila na prostem na trgu pred župniščem ob vzvišenem, lepo okrašenem oltarju. Saj bi mala selska cerkev nikakor ne mogla vase sprejeti stotine ljudi. Ubrano ljudsko petje in lepo obnašanje vseh vernikov je dokaj doprineslo k cerkveni slovesnosti.

V nedeljo 10. julija pa se je istotam zgrinjala še večja množica, ko je ponovil novo mašo č. g. novomašnik Fricelj Ahačič iz Celovca. Med vojno je kot vojak (računski podčastnik) večkrat bival v Selah in jih vzljubil. Takrat je zadela Mažejevo družino huda izguba: sin, bogoslovec tretjega letnika Zdravko Lekše je padel na skrajnem severnem bojišču. Nedolgo potem je v Celovcu umrla mati bogoslovca Ahačiča. Božja previdnost je oba žalujoča zblížala: osirotili sin je dobil novo mater in žalujoča mati namestnika za padlega sina. Zato je č. g. novomašnik po svoji primiciji v St. Rupertu prihitel v Sele, da tu opravi in tako nekako nadomesti primicijo, ki bi jo obhajal tu rajni Zdravko. Že sprejem novomašnika v soboto zvečer je bil prisrčen in vsa slovesnost v nedeljo je potekla domače — naravno, pobožno in vzneseno, ob lepem vremenu in slavnostnem razpoloženju. Pridigoval je novomašnikov prijatelj č. g. Janko Lex, številna asistenta duhovnikov in bogoslovcev je dala svečanosti še posebno oboje. Po opravi je novomašnik obenem z novomašnikom Mičejem iz Pliberka še dolgo delil blagoslov. Gostoljubna duhovna mati in oče sta na domu pri Mažeju zbrane goste dobro pogostila. Bil je res lep dan, ki bo ostal v prijetnem spominu.

Izseljenci v taboriščih v Rechnitz in Eichstätt gotovo poznajo družino Zebračovo iz Sr. Kota. Štiri tihe, skromne, ponižne starejše ženske so to. Nikomur niso nikdar storile nič žalega. In vendar so bile v napoto tistim, ki so takrat dolačali, kateri naj bodo izseljeni. Da ne bi bile zaradi starosti in bolehnosti kdaj občini v breme, so nacisti v svojem „socialnem“ čutenju tudi te revice pognali v tujino. Leta 1945 so se vrstile in našle svoj dom opustošen. Najstarejša, 76 letna Marija Uznik je v soboto 2. julija vsled izkrvavljenja umrla in smo jo na Urhovo ob veliki udeležbi položili k zadnjemu počitku. Teden prej se je za vselej poslovil od nas Tomaž Ogris, p. d. Kovač na Šajdi, blag, pošten in delaven mož. Rak na jetrih je 69 letnemu možu končal življenje. Naj počivata v miru!

ŠT. LENART PRI SEDMIM STUDENCIH

Mnogo veselega in mnogo žalostnega je poteklo od takrat, kar smo se zadnjič oglasili. Pomlad je bila v začetku kar lepa, toda pozneje je začelo deževati in neprestano deževje je naredilo človeka kar jeznega. Toda po dežju je zopet zasijalo ljubo sonce in trava, ki je bila prej skoro vsa ožgana, se je tako naredila, da še dolgo ne pomnijo take.

Med tem časom sta zapustila brata Samonik, p. d. Korad-ova, „ledik“-stan in si izbrala vsak svojo nevesto ter si tako ustvarila novi dom.

Sedaj že žanjemo in tudi sadje še kar dobro kaže. Češnje so pa bile letos tako polne, da nismo mogli vseh obrati. Prekmalu je spet prišel dež, nakar so začele pokati in gniti.

Nemalo skrbi in jeze nam povzročata Bistrica, ki jo nameravajo uravnati, da ne bi ob velikem dežju povzročila preveč škode. Uravnavanje pa bode toliko stalo, da si že sedaj belimo glave, kje bomo vzeli denar, da bomo plačali stroške.

Šolsko leto je pri kraju. Da pa smo tudi mi, ki ne hodimo več v šolo, za to zvedeli, so nas šolski otroci iznenadili z zelo uspešno prireditvijo v dvorani pri Mentaju. Od začetka smo se nekoliko jezili, češ, tako stvar prirejate v soboto in še to dopoldne. Toda, ko smo uvideli, da pri slabem vremenu ne moremo delati na polju, smo se potolažili in se odločili, da si to prireditev ogledamo. Bili smo res iznenadeni. Krasno urejeni oder je naredil na nas lep vtis. Igrice, deklamacije in petje so potekale v takem lepem slogu, da smo se kar čudili, kako otroci kaj takega zmorejo. Zato gre hvala učiteljskemu zboru, predvsem gospej učiteljici Hammerschmidt in g. učitelju Kurbusu. Že večkrat se je v nas porodila želja, da bi videli naše najmlajše na odru, da bi jih videli igrati in peti. Saj smo se že večkrat jezili in

kregali, ko so pa že povsod, kot n. pr. v Celovcu in Beljaku peli, doma pa še nikoli. No, ta želja se nam je sedaj izpolnila. Val navdušenja je zajel do zadnega kottička napolnjeno dvorano. Ker pa jih še več ni moglo notri, je učiteljsko sklenilo, da bo prireditev ponovilo in sicer v nedeljo popoldne ob dveh. Toda še v nedeljo ni bilo prostora za vse. Žalostnih src se je več ljudi moralo vrniti na svoje domove. Prireditev je spet dobro potekla in na koncu se je učenka 5. razreda, Pinter Hilda, v imenu onih, ki so letos zapustili šolo, zahvalila učiteljskemu zboru za ves trud. Najbolj so pa učenci in učenke 5. razreda iznenadili svojega učitelja, ko so mu v slovo zapeli pesem „Ko ptičica sem pevala“ in mu podarili lepo darilo v znak hvaležnosti in zahvale.

Ta prizor je tako ganil ljudi in otroke same, da se je slišalo nalahno ihtenje po vsej dvorani, ihtenje žalosti in hvale ter ljubezni do vzgojiteljev njihovih otrok.

Ko so ljudje zapuščali dvorano, se je še večkrat kdo oglasil in pripomnil, da bi bilo dobro kaj takega večkrat narediti. Neka oseba se je izrazila, da bi kaj takega gledala in poslušala ves dan ter se ne bi naveličala.

Še isti dan pa nas je zadela žalostna novica, da nas misli za vedno zapustiti naš ljubljani organist Majhenič Ernest. Že dolgo časa nam je pravil, da gre v Ameriko, toda mi nismo tega vzeli resno. Val žalosti je zajel celo faro, saj smo ga vsi v tako kratkem času, kar je bil med nami, res iz srca vzljubili. Da, Ernest, Ti si bil tisti, ki si dvignil naš cerkveni zbor do take višine, ki je ni imel nikdar prej in je ne bo imel nikdar več. Dve leti in pol si bil med nami, dve leti in pol si se mučil z nami. Vse drugačno je bilo pri službi božji, ko si slišal tako lepo ubrane glasove. Od blizu in od daleč so prihajali ljudje in se čudili lepemu petju. Marsikateri je rekel, da še v mestu ne pojejo tako lepo. — Ali je res moralo tako priti? Da, človek obrača, Bog pa obrne. Šel si s svojo ljubljeno družinico iskat nove domovine. Vemo, da bi rajši šel domov, domov na zeleno štajersko, tja, kjer se morata Tvoja onemogla mamica in oče mučiti sama na posestvu.

Ko smo bili v nedeljo v cerkvi in Te še enkrat slišali orglati, so nam stopile solze v oči. Prišel je torek, Tvoj poslovilni večer. Oh, ko ga rajši ne bi bilo! Še enkrat so zvenele lepo ubrane pesmi, toda stokrat lepše kot po navadi, kajti ta večer so prišle z žalostjo iz srca. Oh, kako lepo sta zveneli pesmi „Hišica očetova“ in „Nmav čez izaro“. Pozno v noč je bilo, ko smo se poslavljali, nismo še hoteli iti, še par minut smo hoteli biti s Teboj.

Toda ne samo odrasli, tudi otroci so

Ti v znak hvaležnosti zapeli nekaj pesmi v slovo.

Tako vidiš, kako si bil Ti pri nas priljubljen. Vsem je bilo hudo, ko si odhajal. In danes, ko Te ni več med nami, se Ti še enkrat iz vsega srca zahvaljujemo za ves Tvoj trud, ki si ga imel z nami in Ti obljubljam, da bo Tvoj duh ves čas živ med nami, da nas bo držal skupaj v močni enotnosti, pa četudi to mogoče nekaterim ne bi bilo po volji.

BREŠKA VAS

V nedeljo popoldne je bil blagoslovljen nanovo popravljeni Ulcejev križ v Breški vasi. Blagoslovitev je bila zelo slovesna. Zdrušeni moški zbor je zapel pod vodstvom našega vrliga pevovodja Miheja Sadjaka štiri pesmi. Preč. g. župnik je imel kratek nagovor: križ — znamenje vere, križ — naša tolažba in naše odrešenje; po pridigi so bile pete litanije.

Stari Podedov oče, Janez Hutte, naš domač slikar iz Globasnice, je svojo nalogo dobro rešil. Križ je lepo in okusno prenovljen. Za slikanje križev pa priporočamo poleg Podedovega očeta tudi slikarja Jerina, ki je zelo lepo popravil in poslikal Lužinov križ tam na polju, katerega je domači g. župnik blagoslovil na lepo nedeljo. Ne priporočamo pa slikanje križev po raznih akademskih slikarjih, ker njih delo večkrat ne odgovarja našemu verskemu čustvu.

Po obredih je prepeval moški zbor v Ulcejevi gostilni do poznega večera narodne pesmi. Lahko smo ponosni, da imamo take pevce: kdo ne bi poznal viskodoneči Kranjčev tenor, globoki bas Florijana in Sranca itd. itd. Pevci so pa tudi pivci, zato so si ohladili svoja izsušena grla ob dobri kaplici iz Ulcejeve kleti ter se okrepcali ob bogato obloženi mizi, katero je pripravila dobra Ulcejeva mati svojim gostom. Ulcejevimi se lepo zahvalimo za njihovo gostoljubnost. Bog plačaj! Vsaka blagoslovitev križa pa naj nam bo glasen opomin, da bi vsepovsod dali razpadajočim in zanemarjenim križem novo obliko in novo lepoto, po kateri tako hrepenijo, ali pa da jih pokličemo k novemu vstajenju!

BISTRICA PRI PLIBERKU

Stanko Kraut, p. d. Kilnov na Bistrici, se je odločil, da si ne bo več sam kuhar žgancev. Šel je v Dolinčiče k Pongracu po Rozalijo Kap, peljal jo je pred oltar, da sta si tam obljubila večno zakonsko zvestobo in ljubezen. Pri poročni sveti maši je pel mešani zbor, voščil je ženinu in nevesti vso srečo in blagoslov za novi stan. Po cerkvenih obredih so se številni svatje zbrali v Šerčerjevi dvorani k veseli svatbi. Veselili so se do ranega jutra z ženinom in nevesto tega lepega dne. Novoporočencema želimo obilo sreče v novem stanu!

„Jaz vaju ne bom izdal. Verjemi. Hodil bom v vas, da bom varal očeta. Ne bom ti v nadlego. Morda bo tudi za te tako bolj prav.“

Samo prikimala je.

„Žal mi je, da smo ti pokvarili god.“ Vzdignil se je in stal pred njo šibak in bled, s čudnim bleskom v trudnih očeh.

Rada bi se mu zahvalila, toda besede so ji izzvenele nekje v prsih.

Cutila se je na smrt trudno.

Andrej je utonil nazaj v sobo, odkoder je bilo slišati rezgetajoč Ulešev smeh.

*

Minca je vedela, da nezaupanje v očetu ne bo ugasnilo.

Koj drugi dan jo je trdo prijel.

Branila se je, kakor je vedela in znala.

„Če je res, veš, kje so vrata.“

Ni mu odgovorila.

Z Alešem sta se dobila v nedeljo po nauku.

„Potlej sem o Andreju napak sodil.“ se je kar tresel Jerčev.

„Smili se mi,“ je pritrdila Minca.

Šla sta za pokopališčem, za Šparovčevim podom in se obrnila proti taborški cerkvi.

„Dalj kot do Podržaja ne smeš z menoj. Utegnil bi te kdo videti.“

Aleš je skoraj celo pot molčal. Šele v klancu pred Podržajem se mu je odvezala beseda. Stala sta pod češnjo, ki je rasla v bregu, in Aleševe oči so strmele po poti, ki se je vila proti Črepinjeku.

„Morda bi bilo boljše, ko bi odnehala. Minca.“

Alešev glas je suh. Zavoljo deključa skuša biti močan.

„Tako težko živim doma, Aleš. Sam veš, kako mi je.“

Aleš gleda v curek snežnice, ki teče za krajem ceste.

„Tancar bi me vzel v službo. Tako bi ne imela kakor doma. Tudi naš oče bi se ne vdali.“

„Morda prej kakor naš.“

Minca rahlo upa.

„Ne poznaš ga. Jerče poganja sovraštvo. Podedovali smo ga in oče živi od njega kakor od kruha. Z menoj sta samo mati in Marjeta. Vseh drugih se bojim. Celo Polone.“

Razšla sta se, ne da bi si rekla pravo besedo.

Jerč se je delal mirnega. Na tistem je mlajši govorice, ki sta mu jih nanesea Lojz in Polona.

Nekaj bo nemara res. Vendar je molčal in na vsak Alešev korak pazil kakor pes.

V Lojzu je rasla misel na mlin. Če udari oče po Alešu, ostane sam. Marjeta bo prej ali slej odšla h Krničniku. Za Polono je še čas.

Aleš je čutil bratovo zavist.

Nekega večera, ko so odmolili, je Vorenc vstal izza mize in z dolgim, ostrim pogledom ošinil Aleša.

„Nocoj greš ti v mlin. Rad bi se spet naspal v bajti.“

Lojze je prisekano pogledal brata.

Aleš je ogrnil suknič, povoščil lahko noč in utonil skoz vrata.

Jerč in Lojze sta se ujela z očmi.

Aleš je počasi stopal na Fistra, postal na cesti in zavil k Bistrici.

Preden je odklenil vrata, se je suho nasmehnil.

Ujela bi ga rada.

Z bežnim pogledom se je zazrl v jelševje in v črnkasto sled, ki se je zgubljala v jelševju.

Odšel je v kamro in prižgal luč.

Zdaj nemara oče gleda z vrha in ugiba po žarku na vodi, če je že v mlinu.

Nalašč je koj ugasnil petrolejko.

Legel ni. Mislil je na Mince, na Tancarja, na Sebenakovega, na vse, kar ima priti, ko se razodene njegova pot. Skoz zimo mora na nek način priti.

Enajst je moralo biti, ko je Aleš zaslišal stopinje od ceste.

Koj potlej je potrkalo.

Nalašč ni koj odšel odpirat.

Potrkalo je še enkrat.

Aleš je počasi šel čez mlin in odprl.

Na vratih je stal oče in ob petrolejki je bil videti njegov obraz čudno spačen. „Se je kaj zgodilo?“ je mirno vprašal Aleš.

Jerč se je zmedel.

„Nič se ni zgodilo, samo mislil sem, da se je.“

Obrnil je hrbet in se vrnil proti cesti.

Aleš je slišal njegove korake, ki so tolkli ob kamenje na Fistra. S stisnjenimi zobmi je zaklenil vrata in odšel nazaj v kamro.

Toda misli se niso mogle umiriti.

Kakor psi so za menoj. Gotovo tudi Lojze ne spi.

Nenadoma se je počutil samega, odrganega od rodu. Postavil se je proti svoji hiši, razklati hoče Jerče, omrtviti njihovo moč, zavreti udarec, ki ga pripravljajo očie Ulešu in Sebenaku.

Težko padajo misli na srce. Ali je prav, da Jerči rasto iz sovraštva, obenem pa skrušeno sedé v cerkveni klopi in molijo s celo srenjo vsako nedeljo?

Misel je neprijetna. Mar ne sovraži tudi sam Uleša in Sebenaka?

Nekaj starega je vendar še v njem. Še je Jerčeva kri, ki ga žene.

Sovraži Uleša, ker je segel po Jerčevem gnezdu in udaril po Minci.

Ta razklanost ga žre bolj kot vse drugo. Skuša odmisli Mince od Uleša, toda že vstaja rogajoča se misel iz teme.

Uleševa je vendarle.

Zakaj teži samo proti njej? Na izbiro bi bilo deklet, zakaj Jerči so trdni.

Mlinska kolesa se vrte vsak dan.

Aleševa ljubezen se postavlja proti sovraštvu Jerčev. In vendar je tudi Aleš Jerčev galjot, sovraži Uleša in s poslednjo mislijo hrepeni po maščevanju, s katerim bi udaril po starem domu.

Aleš mora pritrditi misli. Zaman je vsako izmikanje in onegavljenje.

Legel je, toda zaspati ni mogel. Misli so se kar naprej prenašale in prerivale. — Svitek kač, ki so vse sikale proti Aleševemu srcu.

Potlej se je utrnula misel, ki se mu je zdela Jerčeva.

(Dalje prihodnjič)

IZPOD DOMAČE LIPE (Nadaljevanje):

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

V nedeljo popoldne so se zbrali otroci cele razširjene fare od Pece pa do Drave k veseli zabavi na gričku svete Katarine. G. kaplan Oražem je napravil svojim malim veliko veselja s srečolovom in otroško „tombolo“. Vsak je prišel na svoj račun. Najbolje je odrezala Leni Würfler, ki je dobila torto in zajca. Vognarjev Korej bo moral tudi zajca pašti. Kdor je dobil malo sladkarije, se je držal kar bolj sladko, kisel obraz pa je imela Milka, ki je dobila kar šest „Večernic“, še bolj kislega pa oni, ki so dobili same ničle. Šmihelski otroci smo g. kaplanu za to zabavo vsi hvaležni in upamo, da nas bo v svoji iznajdljivosti kmalu zopet presenetil. Za ves trud in vso požrtvovalnost se lepo zahvaljujemo.

Od 23. julija na 24. julija ponoči, to je od sobote na nedeljo, imamo v Smihelu v farni cerkvi nočno čiščenje. Vabljeni ste vsi, vsaka vas eno uro. Replje, Rinkole in Rute imajo najbolj ugodno, ker se takrat daruje ob 4. zjutraj sve-

ta maša s pridigo, pri svetli maši poje rinkolški cerkveni zbor. Ob sedmih zjutraj bo nočno čiščenje zaključeno s sv. mašo in pridigo. Pridite v obilnem številu.

OSTROVICA PRI ŠT. VIDU

Podjetni lastnik tudi Slovincem na Koroškem dobro znanega gradu Ostrovica je razpisal nagradno tekmovanje za osnutek reklamnega letaka. Skupna vsota vseh nagrad je 2.000 šilingov: za I. nagrado je določen znesek 1.000 šilingov, za drugo nagrado 500 šilingov, za tretjo nagrado pa 300 šilingov. Razen tega bodo razdelili še štiri tolažilne nagrade po 50 šilingov.

Nagrade bodo razdelili javno na gradu Ostrovici dne 15. avgusta, osnutke pa bodo ocenili koroški umetniki, člani deželnega tujsko-prometnega urada in seveda tudi lastnik gradu. Osnutki, ki bodo dobili 1., 2. in 3. nagrado, postanejo lastnina razpisovalca nagrade. Osnutke je treba poslati na naslov lastnika gradu Ostrovica najkasneje do 14. avgusta t. l.

Politične zanimivosti

DIMITROV — PAPIRNATI JUNAK

Pod gornjim naslovom objavlja angleški list „News Chronicle“ članek, kjer opisuje ozadje znanega požara berlinskega parlamenta in razprave, ki se je vršila v Lipskem (Leipzig) kot nje-ga posledica proti Dimitrovu, Torglerju, Popovu, Tanjevu in van der Lubbeju. Le zadnji med naštetimi je bil obsojen na smrt, ostale znane komunistične voditelje pa je nemško nacistično sodišče oprostilo.

Bod Edwards, pisatelj tega članka, pravi, da je on prepričan, da bo zgodovina ocenila sodno razpravo, ki je do zdaj kazala Dimitrova v najbolj junaški in zmagoviti luči, kot eno največjih sleparij, s katero sta komunizem in naci- zem potegnili za nos ves svet.

Resnična dejstva, pravi Edwards, so sledeča: Dimitrov — junak dneva, ki si je upal oporekati nacistom, ki se je smejal režečemu izzivanju Goeringa pred vsem svetom, ki je postal prvi simbol odpora proti nacistom, je bil strahopeten in pomehkužen človek, razvajan in pokvarjen od predobrega življenja. Sovjeti so vedeli, da bo pod nacističnim pritiskom odnehal in izdal pred svetom vse komunistične spletke, za katere je dobro vedel kot takratni voditelj srednjeevropskega oddelka komunistične internacionale. Kakor hitro je Moskva zvedela, da je Dimitrov v rokah nacistov, so takoj v Rusiji aretirali več dobro znanih in pomembnih nemških državljani. Med njimi sta bila dva važna Nemca visokega vojaškega čina. Rusi so imeli Nemce zaprte kot talce, ko so se razgovarjali in pogajali z nemško tajno policijo radi izmenjave Dimitrova in ostalih važnih komunistov pred berlinskim sodiščem z nemškimi dostojanstveniki v moskovski ječi. Torgler,

VEČ SVOBODE

Na sestanku socialnega odbora gospodarskega in socialnega sveta OZN, ki proučuje načrt konvencije za svobodo obveščanja, je sovjetski zastopnik Vasilij Zonov znova obtožil Združene države, da hočejo izzvati vojno.

Odgovoril mu je ameriški zastopnik Walter Kotsenig, da je večja svoboda tiska najpripravnejše sredstvo za preprečevanje tendencioznih in sramotilnih poročil. Kotsenig je nadaljeval: „Združene države ne verujejo lažnim tendencioznim poročilom in so zlasti nasprotne takim poročilom, ki jih — kot se to dogaja v določenih državah — načrtno razširja država v vsem svojem sistemu obveščanja z določenim namenom, ustvarjati sovražnost in sovraštvo in predvsem v namenu ustvarjati strah.“

Čilski zastopnik je vprašal Zonova, če se je Sovjetska zveza odpovala svetovni revoluciji; nadaljeval je: „Kako naj Združeni narodi priporočajo narodom sveta popolno razorožitev, če Sovjeti niso opustili načela svetovne revolucije?“

Sovjetski zastopnik je odvrnil, da pomenijo izjave čilskega delegata izzivanje. (AIS)

ki je bil najožji soudeleženec Dimitrova pri razpravi, je sam povedal gori imenovanem časnikarju Edwards-u, da je Dimitrov ves čas vedel, da mu ne preti smrtna kazen, da je vedel za vse spletke, ki so se pletle tajno glede njegove oprostitve in izročitve v varne sovjetske roke.

„V ječi so bili stražniki in vsi drugi nastavljenici proti Dimitrovu izredno vljudni, užival je vse dobrote privilegirane jetnika, imel je dobro hrano in nikdar ni bil uklenjen. Dimitrov je v onih dneh kazal nenavadno dobro voljo, pogum in optimizem in nikdar za trenutek ni dvomil, da bi ne bil oproščen in izpuščen.“

Edwards zaključuje svoj članek: „Morda se komu zdi, da je to fantastična pripovedka, ali kaže nam jasno, kako lahko je, v naši dobi propagande na veliko in široko, v dobi cenenih strankarskih poveljic in oboževanj, izpremeniti v belo, kar je črno, in v črno, kar je belo. Kako lahko je ovekovečiti laži (in celo v zgodovino zapisati take laži), kako je mogoče ustvariti junaka iz pomehkuženca in iz slabotneža legendarno pojavo, ki jo obožujejo množice v slavo komunizma in v svrhe komunistične propagande?!“

PROPAGANDNA MESTA

Taras Lukacz, begunec iz Češkoslovaške, je prišel v Združene države s posredovanjem nekega odsluženega vojaka iz druge svetovne vojne, se je čudil velikemu številu „propagandnih mest“ v Ameriki.

V krajevem klubu je izjavil, da je našel, ko je prišel v Rochester v državi New York, prvo mesto, kjer se je ustavil na poti v Kalifornijo z obale Atlantskega oceana, čisto, lepo mesto z vsemi modernimi napravami. Takoj si je mislil „da to mora biti „mesto za propagando“. Toda ko je potoval preko ameriškega kontinenta, je na svoje veliko iznenadenje prišel do prepričanja, da je Amerika polna takih mest. (AIS)

Radia Celavec

- NEDELJA, 24. julija:
7,15—7,35 Jutranja glasba.
13,30—14,00 Opera glasba.
PONEDELJEK, 25. julija:
9,00—9,20 Zanimivosti.
14,45—15,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče.
TOREK, 26. julija:
9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.
SREDA, 27. julija:
9,00—9,20 Poročila, gospodinjsko predavanje, slovenska pesem.
ČETRTEK, 28. julija:
9,00—9,20 Poročila, zdravniško predavanje, slovenska pesem.
14,30—15,00 S slovenske knjižne police; slovenska glasba.
PETEK, 29. julija:
9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.
SOBOTA, 30. julija:
9,00—9,20 Pregled svetovnega tiska.

Trgovina med Vzhodom in Zahodom

Znani švedski gospodarstvenik in izvršni tajnik gospodarske komisije Združenih narodov za Evropo (ECE) Gunnar Myrdal je izjavil na neki tiskovni konferenci, da je nizka raven trgovskih izmenjav med zahodno in vzhodno Evropo eden izmed najtežjih evropskih problemov.

Trgovske izmenjave med evropskim Vzhodom in Zahodom so dosegle komaj polovico predvojnne ravni. Temu je deloma vzrok pičel pridelek, deloma pa politično nesoglasje med Vzhodom in Zahodom.

Drug činitelj, ki ovira trgovsko izmenjavo — je izjavil Myrdal — je načrtno gospodarstvo držav vzhodne Evrope, ki ima za cilj gospodarsko nevdvisnost in podpira proizvodnjo vsega blaga, ki ga rabi za lastno potrošnjo.

Narodni gospodarski načrti držav vzhodne Evrope bi morali biti tako izdelani, da bi omogočili povečanje izvozov, države zahodne Evrope pa bi morale povečati svoje izvoze industrijske opreme in umetnih gnojil na Vzhod.

Med drugimi činitelji, ki ovirajo trgovske izmenjave v Evropi, je po Myrdalovem mnenju pomanjkanje dolarjev.

Myrdal je izjavil, da je ECE — ki je predložila svoje zadnje poročilo gospodarskemu in socialnemu svetu Združenih narodov, ki zaseda v Ženevi — predlagala ustanovitev dveh odborov in si-

cer enega za poljedelstvo in enega za trgovino, ki naj bi pospeševala trgovske izmenjave med vzhodno in zahodno Evropo. Myrdal je nadalje izjavil, da je tajništvo ECE že izdelalo vrsto konkretnih predlogov, ki gredo za tem, da se izmenjave povečajo in olajša način plačevanja. (AIS)

SOVJETSKA ZVEZA — SLAB PLAČNIK

Predstavniki ameriškega zunanega ministrstva poročajo, da je Sovjetska zveza poslala ček za 2.206.715 dolarjev — namesto 5 milijonov dolarjev — kot plačilo obresti za 1949 od pogodbe, s katero je prejela od Združenih držav po zakonu o „najemih in posojilih“ material v vrednosti 230 milijonov dolarjev. Predstavniki izjavljajo, da ne vedo, zakaj so plačane obresti za več kot polovico manjše, kot bi morale biti plačane 1. julija.

Z odgovorom se je ZSSR 15. oktobra 1945 obvezala plačati Združenim državam 2,38% obresti od dolžnega zneska od 1. julija 1947 dalje. Amortizacija doiga naj bi pričela 1954.

Predstavniki ministrstva poročajo dalje, da so Sovjeti pripravljene pogajati se z ameriški oblastmi glede vrnitve nad 500 malih ladij, ki so jih prejeli od Združenih držav na posodo v drugi svetovni vojni.

Razne zanimivosti

MORSKE ALGE

Ne da bi se zavedali, smo vsi veliki potrošniki morskih alg. To je mogoče čudno, toda tehnični napredek je ne-usahljiv vir presenečenj. Tako se na primer severni smrekovi gozdovi po posebnem postopku spremenijo v svilene tkanine, ki razveseljujejo ženski svet. Tako so tudi morske alge danes primes za izdelovanje sladoleda, želatine, slaščic, čokolade, raznih pijač, kozmetike, zobnih praškov in nešteti drugih izdelkov, ki jih je nemogoče naštet. Ko je leta 1883 E. C. Stanford proučeval želatinsko snov, ki jo dajejo na obrežje naplavljenih morskih alg, si gotovo ni predstavljal ogromnih posledic njegovih odkritij. S svojimi poskusi je odkril novo kislino, ki jo je imenoval „kislino alg“, katere točno sestavo so ugotovili šele leta 1930.

V Glasgowu so nedavno priredili razstavo, na kateri so tudi prikazali, da je na podlagi izsledkov Stanforda nastala docela nova industrija.

Ugotovili so, da je v večjem delu škotske obale, ki ima dolžino nad 5000 milj, gostota alg zadovoljiva za trgovsko in industrijsko izkoriščanje. Škotske alge predstavljajo za kemično industrijo lahko na leto vrednost 15 milijonov funtov šterlingov.

Predelovanje alg je na Škotskem zelo napredovalo. V Musselburghu v bližini Edinburgha je danes mnogo kemičnih, botaničnih in mehaničnih laboratorijev, nadalje fotografski laboratorij, knjižnica, razstavna dvorana in upravni uradi, kar vse se bavi s predelavo alg. Škotsko društvo za raziskovanje morskih alg nadzira vse to delo, tozadevni uspehi bodo koristili industriji po vsem svetu. (AIS)

METALCI OGNJA POMAGAJO POLJEDELCEM

Na raznih poljedelskih področjih Združenih držav so z velikim uspehom uporabili nove metode ognja, ki znatno olajšajo pobiranje kromirjevih gomoljev. Te posebne stroje vlačijo s traktorji med vrstami krompirjevih nasadov. Stroji bruhajo ogenj in požgo ves gornji del rastline, ki gleda iz zemlje: to se pravi steblo s perjem. Seveda pa pri tem postopku ostanejo gomolji povsega nepoškodovani. S tem postopkom je kmetom zelo olajšano delo, ko pozneje pobirajo krompir.

Ti metalci ognja pa imajo še drugo dobro lastnost, namreč da uničijo vse bakterije, ki so se morda naselile na rastlini in s tem preprečijo prenos rastlinske bolezni na prihodnjo letino. S tem postopkom tudi preprečijo odtok rastlinskega soka v gomolj, ki povzroča gnilobo. (USIS)

KOKOŠI BREZ PEROT

Peter H. Baumanu, ameriškem reju-cu perutnine, je uspelo po dvanajstih letih poizkusov vzgojiti kokoši z okrnjenimi peruti. Bauman ima zdaj že okoli 400 takih kokoši in izjavlja, da so manj koščate kot navadne kokoši ter da imajo okusno belo meso. Tehtajo okoli dva kilograma ter so podobne beli livornski pasmi. Ko pa se postarajo, zadobijo tudi črne lise.

KOBILICE OGROŽAJO ŽETEV

Številni motorizirani oddelki trosijo v Združenih državah z letali ogromne količine strupa za pobiranje mrčesa po goratih zahodnih predelih Združenih držav, da bi tako preprečili napad ogromnih rojev kobilic. V teh nevarnih področjih so našli na enem samem kvadratnem metru zemlje do 200 kobilic. S sedanjimi napori skuša vlada uničiti večino teh nevarnih žuželk, preden jim zrastejo krila in preden se bo mogel ta mrčes razširiti na obsežnejša področja ter primesti popolno uničenje. Strokovnjaki so izjavili, če se jim ne bo posrečilo uničiti kobilic do konca julija, ko prično samice polagati jajčeca, bo nastala še mnogo večja nevarnost napada kobilic v prihodnjem letu. Vsaka samica izleže do 200 jajčec. (USIS)

MOŠKI OPRAVLJAJO V USA HIŠNA OPRAVILA

Okoli 1999 od 2350 izbranih ameriških soprogov priznava, da pomivajo posodo, čistijo parkete in si sami kuhajo kavo.

Večina njih pravi, da danes veliko več delajo doma kot pred petimi leti. Te so-proge večinoma med 25 in 45 letom in večinoma z najmanj enim otrokom je izbrala revija „American Magazine“ in sicer iz seznama naročnikov. Vseh 1999 ali 84,8% vseh vprašanih je priznalo, da pomivajo posodo z neko rednostjo. Leto 1945 je samo 81% priznalo to dejstvo. (AIS)

SLINA PREPREČUJE GNILOBO ZOB

Stirje ameriški znanstveniki so objavili uspehe poizkusov o tem, da je v človeški slini snov, ki lahko preprečuje zobno gnilobo. Te snovi do zdaj še niso popolnoma ugotovili; pri proučevanju pa so ugotovili, da ima slina ene osebe povprečno 0,001.200,4% te zdravilne snovi. Izvleček te snovi so ugotovili v ustih ljudi, ki ne nagibajo k zobni gnilobi, v rahlo večji količini. Predhodni poizkusi v laboratoriju so pokazali, da preprečuje ta snov tvorjenje določenih kislin v ustih, ki jih smatrajo za glavni vzrok zobne gnilobe. Z odkrito snovjo še niso delali poizkusov na človeških bitjih, temveč le na miših. Ta snov se stopi v vodi, ne pa v alkoholu. (CAD)

Dodelitev živil za 56. dodelitveno dobo

Vsi potrošniki (tudi na dodatne nakaznice) dobijo na živilske nakaznice za 56. dodelitveno dobo na posamezne odrezke ono količino živil, ki so na teh odrezkih označene.

Razen tega dobijo še:

Moka za kuho: po 900 gramov za vse skupine starosti vključno krušne nakaznice za samooskrbovalce na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo natisnjo oznako „Mehl — moka“.

Sladkor: po 640 g za vse skupine starosti na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo natisnjeno oznako „Zucker — sladkor“.

Riž: po 500 g na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Nährmittel — hranila“ 1 E, 2 E, 1 Jgd, 2 Jgd, 1 K, 2 K, 1 Klk, 2 Klk.

Pšenični zdrob: po 300 g na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Nährmittel — hranila“ 1 Klst, 2 Klst, 3 Klst, 4 Klst.

Meso: Po 50 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch — meso“ 1 E, 2 E, 3 E, 4 E, 1 Jgd, 2 Jgd, 3 Jgd, 4 Jgd.

Po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch — meso“ 1 Klst in 2 Klst.

Maščobe: po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fett — maščobe“ 1 E, 2 E, 1 Jgd, 2 Jgd, 1 K.

1280 gr sladkorja na odrezke 401 živilskih nakaznic 56. dodelitvene dobe za popolne samooskrbovalce vseh starostnih skupin.

Na male odrezke, ki so označeni s

„S“ in ki veljajo za 50 gramov kruha, je dovoljeno prodajati le črno pecivo.

Na 18 odrezkov, ki veljajo za 50 gramov kruha, je mogoče dobiti po izbiri ali 1000 gramov črnega kruha ali 900 gramov belega peciva ali pa 675 gramov moke za kuho.

Namesto pšeničnega zdroba za najmanjše otroke je mogoče dobiti 4 zavojčke Oma-hranil za otroke.

Naročilne listke za mleko naj oddajo potrošniki (kakor v 55. dodelitveni dobi) v začetku 56. dodelitvene dobe v poljubni prodajalnici mleka.

Obroki polnomastnega (svežega) mleka so: za otroke do treh let dnevno po $\frac{3}{4}$ litra, za otroke od treh do dvanajstih let dnevno po $\frac{1}{2}$ litra, za mladino od 12 do 18 let dnevno po $\frac{1}{4}$ litra in za noseče ter doječe matere dnevno po $\frac{1}{2}$ litra.

Na dodatne nakaznice je mogoče dobiti:

Moka za kuho: po 200 gramov na odrezke I—IV dodatne nakaznice za zaposleno mladino;

po 600 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel — hranila“ 1/A, 2/A, 1/S, 2/S;

po 800 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel — hranila“ 1/Sst in 2/Sst;

po 400 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel — hranila“ 1/M in 2/M.

Beri in širi

„Koroško Kroniko“!

Za dobra volja

Plačal ga je

Abraham a Santa Clara, slavni pridigar, je imel veliko sovražnikov. Nekoč pravi nekdo: „Skrbel bom, da bo postal pridigar tisti mojih sinov, ki bo najbolj zabit.“

„Skoda, da ni bil teh misli že vaš oče,“ mu smehljaje odgovori Abraham a Santa Clara.

REŠITEV KRIŽANKE „OTON ŽUPANČIČ“

Vodoravno: 1 Dragotin Kette. 7 Ivan Cankar. 13 miza. 14 pesem. 15 beda. 17 um. 18 Clor. 20 Kropla. 24 gama. 26 V (eronika) D (eseniška). 28. Shakes. peare. 32 av. 33 Moderna. 35 le. 36 Veronika Deseniška. 40 Želbljarska. 42 ha. 43 sl. 44 izid. 46 Lia. 47 V zarje Vidove. 53 Ciciban. 56 polet. 58 en. 59 obstoj. 61 Adam in Eva. 62 opal. 63 Ljubljana. 64 mapa. 65 kosti. 67 kazi. 69 av. 70 kruh. 73 molek. 77 se. 79 Cukrarna. 80 Devin. 81 Josip Murn.

Navpično: 2 om. 3 ti. 4 Iztok. 5 Na. 6 ep. 7 isto. 8 ve. 9 A (nton) M (edved). 10 a. b. 11 re. 12 Jama. 16 Duma. 18 Cheb. 19 Reval. 20 kri. 21 rek. 22 padar. 23 ave. 24 Grk. 25 Ana. 26 Vinica. 27 D (ragotin) K (ette). 28 sledim. 29 serija. 30 prsa. 31 Ana. 33 me. 34 ondi. 37 ahat. 38 stenj. 39 mlaj. 40 žica. 41 liana. 45 zid. 47 vlak. 48 zelo. 49 jeli. 50 dol. 51 vsak. 52 Etna. 54 bim. 55 Neptun. 56 po. 57 op. 60 oaza. 66 sol. 68 iver. 70 Ka. 71 r. r. 72 ha. 73 mi. 74 on. 75 ej. 76 ko. 77 s. r. 78 en.

Dobra vzgoja

Mati prigovarja na vse načine, da bi otrok pojedel, kar ima na krožniku. Oče pa pravi: „Tako se ne vzgaja. Vsak človek, če je še tako majhen, ima svojo voljo in to moramo upoštevati.“

Mati reče užaljena: „Potem ga vzgajaj ti, pa bo lahko delal, kar bo hotel.“

„No, Jurček, sam odloči, kaj hočeš,“ pravi nato oče otroku, „dobro večerjo ali porcijo batin!“

Dober nasvet

Gospod Cigumigu stoji z velikanskim basom pri postaji električne železnice, a že drugič je voz, ki pelje mimo, popolnoma zaseden. Pride tretji voz.

„Gospod sprevodnik, pustite me vendar noter!“

„Ne gre, saj vidite, ne morem.“

„Kaj pa naj naredim, ko imam težki bas s seboj?“

„Učite se igrati na flavto!“ se odreže sprevodnik in voz oddrda dalje.

Slepota za barve

„Ali ste že slišali, da je plovbena družba odslovila kapitana A.“ — „Reš, zakaj pa?“ — „Izkazal se je popolnoma slepega za barve. Pomislite, namesto, da bi s svojo ladjo odplul v Črno morje, se je odpeljal v Rdeče morje.“

Raztresenost

Otroška varuhinja: „Gospod profesor, pridite hitro! Mali Stanko je požrl pero z vaše pisalne mize.“

Profesor: „Nič ne stori, saj jih imamo še več v skatlici, bom lahko drugo vtaknil v peresnik.“

Moderna žena

Starši: „Kaj pa se je vendar zgodilo, da se hočeš ločiti od svojega moža?“

Mlada žena: „Moj mož zahteva, naj mu k hlačam prišijem odtrgane gumbe!“

Čudež

Izletniki so spotoma srečavali kmet-ske ljudi in so se iz njih norčevali. Eden izmed njih je vprašal kmečkega moža: „Zakaj pa stoji kip tegale svetnika tu ob poti?“

Kmet je takoj opazil, da ga hoče tu-jec potegniti, pa je odgovoril: „Prav na tem mestu je neki možki, ki je izgledal natančno kakor vi, nenadoma prišel k pameti.“

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG.

na roko vozlanih in žametnih (velurnih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 - TELEFON 47-67 - 4447

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEC - Burggasse

Elektromotorji - elektroinstalacije
prosti vodi - elektr. naprave
popravila - gradnje in načrti

Ganz-elektrodelavnice

Ing. F. Düllnig

CELOVEC - Klagenfurt

Pischeldorferstraße 4 - Telefon 18-22

PEČAR

FRIEDRICH

Wendling

V SMOHORJU (Hermagor)

dobavlja takoj vse vrste
peči in štedilnikov

LJUBKE LETNE OBLEKE

pristine kmečke (Dirndl)
kopalne obleke in plašči
v bogati izbiri pri

Walcher

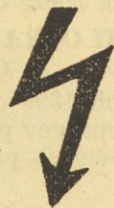
CELOVEC - KLAGENFURT

10. Oktober-Straße 2 Telefon 22-73

Varstvo

pred strelo

Vam nudi tvrdka

Fritz Czernawsky

Celovec, Klagenfurt - Pernhartg. 8

5 „PAGO“

pijač sadnega soka

Dobre osvežujoče pijače brez
kemičnih primesi. Samo origi-
nalne steklenice. Prvi in
edini izdelovalec v Avstriji:

„Tekoče sadje“

JAKOB PAGITZ

CELOVEC - KLAGENFURT
Waagplatz - Telefon 19-73

IZDELAVA SLIK

hitro in dobro pri FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

Bave, lake, emailje, laneni fienež,
slikarske in pleskarske potrebščine

kupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

Najnižje cene pri največji izbiri

Specialna tekstilna trgovina in sprejemalnica volne

MAX PLACH

CELOVEC - KLAGENFURT

8.-MAI-STRASSE 1